

Pilar 3

2021

*sparebanken
sogn og fjordane*

Innhold

1	Innleiing	2
2	Kapitalkrav, kapitaldekning og kapitalstyring	4
3	Risikostyring	7
4	Kredittrisiko	15
5	Motpartsrisiko	20
6	Marknadsrisiko.....	22
7	Likviditetsrisiko.....	25
8	Operasjonell risiko	29
9	Compliancerisiko	30
10	ESG-risiko	31
11	Andre risikotyper	32
12	Krisehandtering – beredskap og gjenoppretting	34

1 Innleiing

1.1 Om dokumentet

Pilar 3-dokumentet for Sparebanken Sogn og Fjordane er utarbeidd for å gi informasjon om risikostyring, risikomåling og soliditet i tråd med krava i CRR/CRD IV. Dokumentet blir oppdatert minimum årleg og blir publisert samtidig med offentliggjerjing av årsrapporten. Oppdatert informasjon om kapitalkrav og ansvarleg kapital blir kvartalsvis oppdatert og offentliggjort i notar til kvartalsrekneskapen.

Pilar 3-dokumentet gjer greie for metodane som banken brukar for å berekne kapitaldekning, og for ulike typar risikoar som banken er utsett for. I tillegg gir dokumentet innsikt i korleis risikostyringa blir organisert og gjennomført.

Alle beløp i dokumentet er oppgitt i 1.000 NOK, med mindre noko anna er spesifisert.

Som vedlegg til dokumentet ligg kvantitativ informasjon som banken er pålagt å gjere tilgjengeleg.

1.2 Konsolidering

Konsernet Sparebanken Sogn og Fjordane er samansett av morbanken og dei tre heileigde dotterselskapa Bustadkreditt Sogn og Fjordane AS, Egedomsmeikling Sogn og Fjordane AS og Bankeigedom Sogn og Fjordane AS. Av dotterselskapa er det berre Bustadkreditt Sogn og Fjordane AS som har kredittportefølje og kredittrisiko. I tråd med regelverket for konsolidering, er dotterselskapa fullt konsoliderte i kapitaldekninga til banken.

Namn	Tal aksjar	Bokført verdi	Eigardel	Andel av stemmerett	Forretningskontor
Bustadkreditt Sogn og Fjordane AS	17.500.000	1.750.000.000	100 %	100 %	Førde
Bankeigedom Sogn og Fjordane AS	4.376	54.110.000	100 %	100 %	Førde
Egedomsmeikling Sogn og Fjordane AS	30.250	8.100.000	100 %	100 %	Førde

Tabell 1 – Dotterselskap i SSF-konsernet

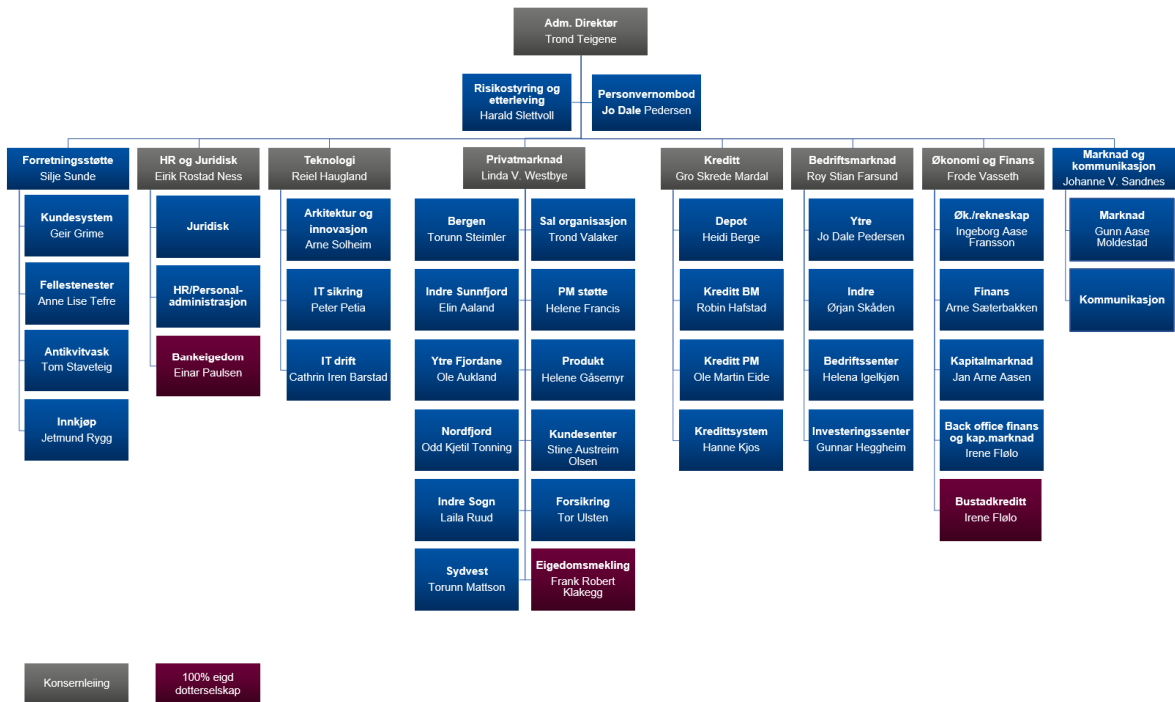
Det er ingen lovmessige hindringar for overføring av ansvarleg kapital eller betaling av gjeld mellom morbanken og dotterselskapa. Vanlege bank/kunde- og investorforhold gjeld slik det til ei kvar tid er avtalt mellom partane.

Sparebanken Sogn og Fjordane har fire tilknytte selskap: Fjord Invest AS (eigardel 45,3 %), Sogn og Fjordane-fondet (eigardel 30 %), Fjord Invest Sør Vest AS (eigardel 20,1 %) og Miljøvarme (eigardel 20 %).

Investeringar i dotterselskap og tilknytte selskap blir vurdert etter kostmetoden i selskapsrekneskapen.

1.3 Organisasjon

Frå 1. januar 2022 ser organisasjonskartet i Sparebanken Sogn og Fjordane slik ut:

Figur 1 – Organisasjonskart

2 Kapitalkrav, kapitaldekning og kapitalstyring

EU sitt kapitaldekningsregelverk CRR/CRD IV vart innført i Norge frå 31.12.2019. Det er også vedteke nye punkt i regelverket som truleg blir tekne inn i norsk lovverk i 2022.

Regelverket som vil gjelde etter at desse endringane er innførte, går under namnet CRR 2/CRD V. Av viktige moment i CRR 2/CRD V kan vi nemne reduserte kapitalkrav for utlån til SMB og infrastrukturprosjekt, bindande krav til kjernekapitalandel, ny metode for motpartsrisiko og bindande krav til NSFR. Frå 2025 skal etter planen dei gjenstående delane av Basel 3-regelverket bli innført. Det viktigaste elementa her er ny standardmetode for kredittrisiko og ny basismetode for operasjonell risiko. I sum vil innføringane av CRR 2/CRD 4 og gjenstående delar av Basel 3 medføre høgare rapportert kapitaldekning for dei fleste standardbankane.

Kapitalkrava er bygde opp av Pilar 1-krav (P1), bufferkrav (B) og Pilar 2-krav (P2). Tabellen under syner korleis kapitalkravet til Sparebanken Sogn og Fjordane er samansett pr. 31.03.2022.

Kapitalkrav	31.03.2022	Type krav
Minimumskrav rein kjernekapital	4,5 %	P1
Kapitalbevaringsbuffer	2,5 %	B
Systemrisikobuffer	3,0 %	B
Motsyklisk buffer	1,0 %	B
Planleggingsbuffer	0,0 %	B
Pilar 2-krav	1,7 %	P2
Samla krav til rein kjernekapital	12,7 %	
Hybridkapital	1,5 %	P1
Samla krav til kjernekapital	14,2 %	
Tilleggskapital	2,0 %	P1
Samla krav til total kapitaldekning	16,2 %	

Tabell 2 – Kapitalkrav

Pilar 1-kravet utgjør 8 % av berekningsgrunnlaget, og er samansett av krav til rein kjernekapital (4,5 %), hybridkapital (1,5 %) og tilleggskapital (2 %). Bufferkravet summerer seg til 6,5 %, og Pilar 2-kravet er på 1,7 %. Både bufferkravet og Pilar 2-kravet skal vere dekt med rein kjernekapital.

Pilar 2-kravet for SSF er gjeldande frå 31.03.2020. Nytt krav vil bli fastsett i neste SREP-prosess, som skal skje etter at banken har levert inn ICAAP-dokument for 2022. I SREP-tilbakemeldinga frå februar 2020 kommenterer Finanstilsynet at banken bør ha ein kapitalkravsmargin på minimum 1 %-poeng. Dette kjem til tillegg til minimumskravet på 1,7 %, men er ikkje nedfelt som eit absolutt krav.

Bufferkravet er summen av krav til bevaringsbuffer, systemrisikobuffer, motsyklisk buffer og planleggingsbuffer. Dersom bufferkravet blir brote, i form av at banken ikkje har nok rein kjernekapital til å oppfylle kravet, skal det sendast ein kapitalplan til Finanstilsynet. Ved brot på bufferkrav kan ikkje banken betale utbytte til eigarane, renter på fondsobligasjonskapital eller bonus til tilsette utan samtykke frå Finanstilsynet. Bufferkravet vil auke i løpet av 2022: Systemrisikobufferen aukar til 4,5 % frå 31.12.2022, og motsyklisk buffer aukar til 2,0 % i løpet av 2022. Bankane bør ta høgde for at denne kan auke ytterlegare i 2023.

2.1 Kjernekapitaldekning og kjernekapitalandel

Kapitaldekning er banksektoren sitt mest brukte måltal for soliditet. Strukturen i eit kapitaldekningsmål er oppbygd på følgjande måte:

$$\text{Kapitaldekning} = \frac{\text{Kapital}}{\text{Berekningsgrunnlag}}$$

Berekningsgrunnlaget for banken blir berekna i tråd med regelverket for standardmetoden (kredittrisiko) og basismetoden (operasjonell risiko), og er eit risikovekta mål på banken si eksponering mot kredittrisiko og operasjonell risiko.

Gjennom 2021 auka berekningsgrunnlaget med 1311 mill. kroner. Auken skuldast i hovudsak auka utlånsvolum til privatkundar, og i tillegg ein mindre auke i utlån til næringslivskundar. Av kjende endringar som vil påverke berekningsgrunnlaget framover, er dei omtala endringane i SMB-rabatten og standardmetoden for kredittrisiko dei viktigaste. I tillegg vil ny basismetode for rapportering av operasjonell risiko kunne gi mindre endringar i berekningsgrunnlaget.

Måtalet for uvekta kjernekapitaldel er eit supplement til kapitaldekningsregelverket. Kjernekapitalen er definert som rein kjernekapital + hybridkapital, og skal minimum utgjere 5 % (3 % minimumskrav + 2 % buffer) av dei vekta egedelane til banken. Postar utanom balansen, omrekna med konverteringsfaktorar, skal også inkludrast i berekninga.

Banken har dei siste åra hatt følgjande utvikling i kapitaldekning:

	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2021
Kapitaldekning	18,52 %	19,52 %	18,88 %	19,44 %
Kjernekapitaldekning	16,43 %	17,50 %	17,02 %	17,66 %
Rein kjernekapitaldekning	15,54 %	16,32 %	15,94 %	16,62 %
Regulatorisk krav rein kjernekapital	13,90 %	14,40 %	12,70 %	12,70 %
Kapitalkravsmargin	1,62 %	1,92 %	3,24 %	3,92 %

Tabell 3 – Utvikling kapitaldekning

For alle måltala har banken gode marginar til regulatoriske krav. Banken vil såleis vere i stand til å møte framtidige endringar i kapitalkrava utan å måtte setje i verk uønskte tiltak i drifta av banken. Generalforsamlinga vedtok i møte den 25.03.21 å betale utbytte og gåver på til saman 187 mill. kroner basert på 2021-resultatet. Samla utbyttebetaling dei to siste åra har vore på 30 % av samla resultat i 2020 og 2021.

2.2 Kapitalstyring

Bankar som er underlagde kapitaldekningsregelverket skal i tillegg til å oppfylle minstekrav til ansvarleg kapital etter Pilar 1, regelmessig gjennomføre ein intern kapitalvurderingsprosess (ICAAP) for å vurdere andre risikoar banken er utsett for, ta stilling til kapitalbehovet som risikoane medfører, og sikre at banken har nok kapital til å dekkje desse risikoane.

Kapitalbehovet skal vurderast ikkje berre ut frå eksponeringane på eit gitt tidspunkt, men også ta omsyn til framtidige planar om vekst, strategiske endringar og val som vil påverke kapitalbehovet. I tillegg må kapitalplanen ta innover seg forventa endringar i kapitaldeknings- og kapitalkravsregelverket. Det skal minimum utarbeidast framskrivingar av den finansielle utviklinga for dei neste tre åra. Som grunnlag for å gjere ei god vurdering av kapitalbehovet, skal det utarbeidast scenarioanalysar som viser korleis negative hendingar påverkar resultat, balanse, likviditet og kapitaldekning.

Det vurderte kapitalbehovet utover Pilar 1, er banken sitt beste estimat for kor stort Pilar 2-kravet bør vere. Det endelege Pilar 2-kravet blir fastsett av Finanstilsynet, og kan avvike frå det banken sjølv har berekna. Banken må også ha nok kapital til å oppfylle gjeldande bufferkrav, og ein plan for å sikre at også forventa framtidige krav blir oppfylte. Ved brot på samla kapitalkrav vil Finanstilsynet kunne gripe inn på same måte som ved brot på bufferkrava, men med eit større handlingsrom.

Resultata av analysane som blir gjort gjennom ICAAP-prosessen blir dokumenterte i det årlege ICAAP-dokumentet som blir handsama av styret. Rapporten blir også send til Finanstilsynet.

ICAAP-prosessen er tett samanvevd med strategien til banken. Denne blir vedteken saman med risikorammer og finansielle prognoser. Risikorammene blir sette med bakgrunn i risikoappetitten styret har vedteke, og den finansielle prognosen vil vere påverka av ICAAP-dokumentet frå året før.

Med nye prognosar og risikorammer på plass, gjennomfører ein nye ICAAP-analysar, og ICAAP-dokumentet blir drøfta og vedteke i styret. Dei finansielle prognosane og risikorammene er avgjerande for kva analysane av framtidig kapitalbehov vil vise.

Resultata og vurderingane som er viste i ICAAP-dokumentet dannar på nytt grunnlag for strategiske avgjerder for det komande året. Kapitalsituasjonen er viktig i utforminga av hovudstrategien til banken.

Supplerande analysar av kapitalbehov blir gjennomførte minst kvartalsvis, på bakgrunn av kapitaldekningsberekningar ved utgangen av kvart kvartal. Viktige utviklingstrekk, funn og regelverksendringar blir orienterte om i kvartalsvise risikorapportar til styret, og gir eit betre grunnlag for å ta strategiske avgjerder.

Stresstesting/scenarioanalysar

Minst ein gong i året blir det utarbeidd ein stresstest som vurderer om banken er solid nok til å møte kraftige økonomiske nedturar. Den sist utarbeidd stresstesten, som er del av ICAAP-dokumentet for 2021, består av to nedgangsscenario med ulik alvorgrad, der det mest alvorlege scenarioet gir negativt resultat i to av dei tre neste åra. I løpet av treårsperioden som scenarioet går over, er samla resultat etter skatt i det mest alvorlege scenarioet nærare 1,6 mrd. dårlegare enn i den styrevedtekne prognosen. I eit så alvorleg scenario vil banken vere i brot med forventa regulatoriske krav til kapitaldekning ved utgangen av prognoseperioden. Dette er under føresetnad av at det ikkje blir iverksett tiltak undervegs i prognoseperioden som betrar kapitaldekninga.

Gjenopprettingsplan

I gjenopprettingsplanen til banken som blir utarbeidd årleg, er det lista opp 18 moglege tiltak som kan gjennomførast for å forbetre kapitalsituasjonen i ei krise. Dette er tiltak som ein i ein normalsituasjon ikkje vil gjennomføre fordi dei påverkar framtidig lønsemd. Effekten av tiltaka viser at gjenopprettingsevna til banken er god, og at ein ved tiltak frå planen vil vere i stand til å gjenopprette soliditeten til banken også i ein situasjon der det mest alvorlege scenarioet i stresstesten skulle inntreffe.

3 Risikostyring

Risikostyring er prosessen med å identifisere, handtere og følge opp risikoane banken er utsett for. Samla risikoeksponering skal vere i samsvar med banken sin risikoappetitt, og risikostyringa skal støtte opp under dei strategiske måla til banken. Dette skal ein få til ved ein organisasjonskultur kjenneteikna av god kunnskap om risikostyring, og forståing av kva risikoar som er drivande for banken si inntening.

3.1 Risikogrupper og definisjonar

Med risiko meiner ein alle forhold som kan hindre banken i å nå fastsette mål. Banken har identifisert følgjande risikoar som relevante:

Risikoområde	Definisjon
Kredittrisiko	Risiko for tap som følgje av at motparten ikkje har evne eller vilje til å oppfylle betalingspliktene sine overfor banken.
Likviditetsrisiko	Risiko for at banken ikkje klarer å oppfylle pliktene sine og/eller finansiere ein auke i egedelar, utan betydelege ekstrakostnader i form av prisfall på egedelar som må realiserast, eller i form av dyr finansiering.
Marknadsrisiko	Risiko for tap knytt til ugunstige endringar i marknadsprisar på eksponeringar i rente-, valuta- og aksjemarknaden.
Operasjonell risiko	Risiko for tap som skuldast menneskelege feil, eller manglar i banken sine system, rutinar og prosessar.
Forretningsrisiko	Risiko for uventa inntekts- eller kostnadssvingingar som skuldast andre forhold enn kredittrisiko, likviditetsrisiko, marknadsrisiko og operasjonell risiko.
Eigarrisiko	Risiko for at banken blir påført negative resultat frå eigarpostar i strategisk eigde selskap, og/eller må tilføre ny kapital i selskapa.
Cyberisiko	Risiko for tap som skuldast enten svikt i teknisk infrastruktur eller bruken av teknologi i bedrifta.
Compliancerisiko	Risikoen for at banken ikkje fullt ut etterlever lover og reglar, og pådreg seg sanksjonar, økonomiske tap eller tap av omdømme som følgje av dette.
Kvitvaskingsrisiko	Risiko for at banken blir brukt til kvitvasking, dvs. handlingar som sikrar utbyttet frå ulovlege handlingar ved å skjule kvar utbyttet blir av eller kven som rår over det, eller ved å tilsløre opphavet til inntekter eller egedelar.
Klima- og berekraftsrisiko	Risikoen for at endringar i klima eller endringar i miljøpolitikk på ulike måtar forringar livsgrunnlaget for kundane til banken, og påfører banken tap. Risiko for at drifta til kundane har negativ verknad på klima, økosystem og helse.

Tabell 4 - Risikoområde

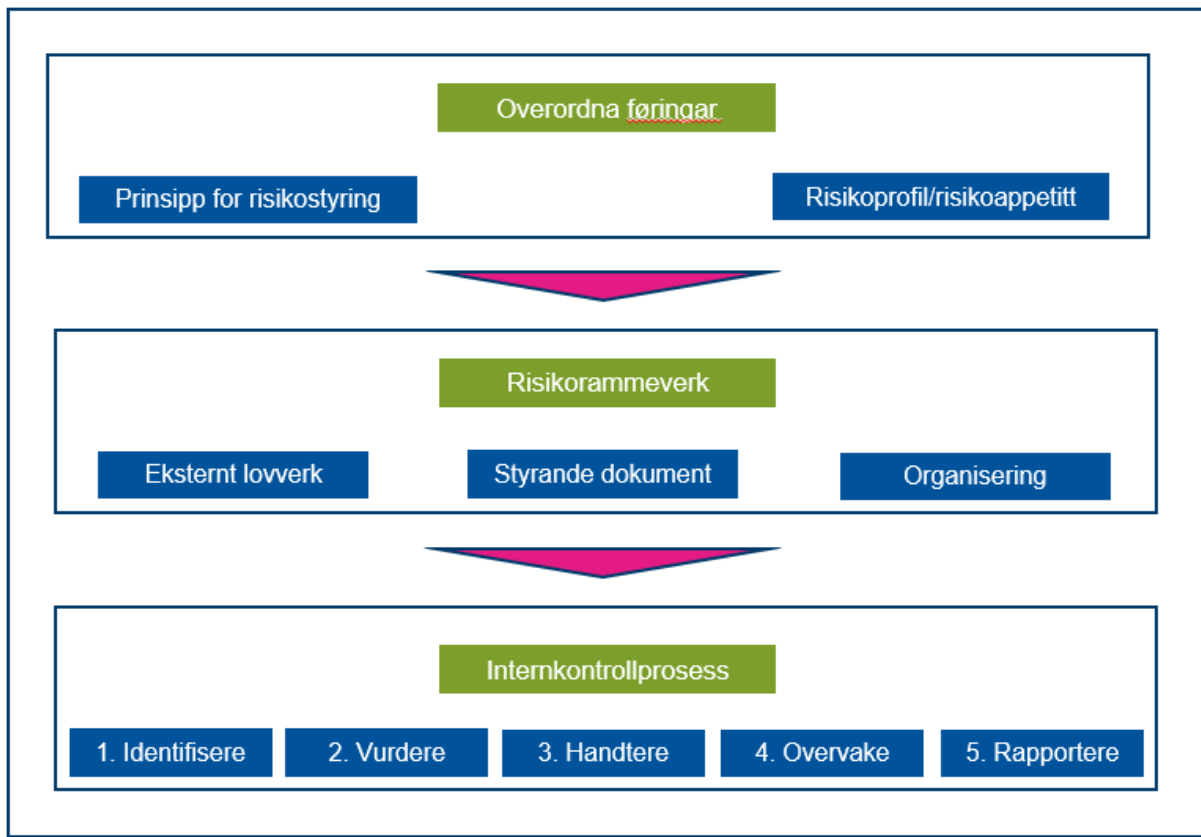
Det er kredittrisiko som historisk sett har påført norske bankar store tap, og som i størst grad er styrande for kapitalkrava som bankane må tilpasse seg. Det er også den risikoen som er strengast regulert gjennom lover og forskrifter. Men risikobildet er i endring. Både cyberisiko, compliancerisiko og klima- og berekraftsrisiko er døme på risikotypar som har fått større merksemd dei siste åra, og som bankane i større grad må ta omsyn til i arbeidet sitt framover.

Konsernet er eksponert for alle ovannemnde risikoar. Kredittføretaket er primært eksponert for kreditt-, likviditet-, marknad- og operasjonell risiko.

3.2 Overordna system for risikostyring

Banken sitt system for risikostyring kan illustrerast slik:

Figur 2 – Overordna system for risikostyring

3.2.1 Overordna føringar for risikostyring

3.2.1.1 Prinsipp for risikostyring

Banken skal ha ei risikostyring som byggjer på følgjande prinsipp:

- Banken sitt system og rutinar for risikostyring skal vere tilpassa kompleksiteten i drifta av banken.
- Risikostyring skal vere ein kontinuerleg prosess.
- Rapportering av risiko skal utformast på ein måte som gir eit godt bilde av risikoen som banken er utsett for, og som er forståeleg for styre og leiing. Dette kjem til uttrykk i utforminga av kvartalsvise risikorapportar.
- Banken skal berre ta på seg risiko som er forstått av den som er ansvarleg for å handtere risikoen, og heller ikkje tilby produkt til kundar der risikobildet kan vere uklart for bank og/eller kunde.
- Den forventa avkastninga skal vere tilfredsstillande ut frå risikoen som ligg i tenestene og produkta som blir tilbydde. Risikoområde skal tildelast kapital som er tilstrekkeleg for å dekkje den potensielle eksponeringa som rammene gir rom for. Dette blir gjort gjennom den årlege ICAAP-prosessen.
- Risikostyring og -rapportering skal tilpassast rammer og mål, for å følgje opp at eksponeringane er innanfor styrevedtekne rammer.
- Risikoprofilen skal omsetjast til konkrete styringsrammer og strategiar.

3.2.1.2 Risikoprofil/risikoappetitt

Risikoprofilen til banken kjem til syne gjennom dei faktiske eksponeringane banken sit med. Risikoprofilen skal i størst mogleg grad samsvare med risikoappetitten, som seier noko om kor stor risiko banken ynskjer å ta.

Kjerneverksemda til banken er å tilby tenester til privatpersonar og bedrifter innanfor utlån, innskot, sparing, betalingsformidling og verdipapirhandel. I tillegg er banken aktiv i finansmarknaden, i form av låneopptak som finansierer utlånsverksemda til banken. Dette er avgjerande for at banken skal kunne oppnå dei inntektene som utlån til privat- og næringskundar gir.

Banken skal ikkje ta på seg vesentleg risiko knytt til andre område enn det kjerneverksemda medfører, dvs. hovudsakleg kreditt-, marknads- og likviditetsrisiko. Banken kan ta moderat kreditt- og likviditetsrisiko, og låg marknadsrisiko. Det er eit mål å ha låg risiko knytt til dei andre risikoformene som banken er utsett for.

Risikoområde	Risikoprofil/Risikoappetitt
Kredittrisiko	Moderat
Likviditetsrisiko	Moderat
Marknadsrisiko	Låg
Operasjonell risiko	Låg
Forretningsrisiko	Låg
Eigarrisiko	Låg
Cyberisiko	Låg
Compliancerisiko	Låg
Kvitvaskingsrisiko	Høg/låg
Klima- og berekraftsrisiko	Låg

Tabell 5 – Risikoprofil/risikoappetitt

Risikoprofil og risikoappetitt er vurdert som tilnærma like for andre risikoar enn AHV-risiko. For bankar generelt er AHV-risikoen vurdert som høg, men omfattande tiltak (sjå også kapittel 11.2) har gjort at restrisikoen i hovudsak er vurdert som moderat. Viljen SSF har til å ta risiko på AHV-området, er låg.

3.2.2 Risikorammeverk

I tillegg til prinsipp for risikostyring og risikoprofil/risikoappetitt, er også lovverket banken er underlagt som finansforetak, avgjerande for utforming og innhald i styrande dokument, og for organiseringa av banken.

Dei styrande dokumenta og organiseringa blir igjen styrande for korleis ein handterer risikostyringa i den daglege drifta (internkontrollprosessen). Dette er gjort greie for i kapittel 3.2.3.

3.2.2.1 Eksternt lovverk

Som finansforetak er store delar av banken si verksemd regulert gjennom finansforetaksloven. I tillegg vil banken gjennom verksemda si arbeide med spørsmål som blir regulerte i anna lovverk. Banken skal kjenne til og følge alt relevant lovverk.

3.2.2.2 Styrande dokument

Banken har selskapsvedtekter som oppfyller informasjonskrav som er stilte i finansforetaksloven § 7-8. Vedtektene spesifiserer mellom anna formål, reglar for grunnfondet, og samansetjing av generalforsamling og styre. Vedtektene er såleis eit styrande dokument på overordna nivå, men regulerer i liten eller ingen grad den daglege drifta av banken.

Dei styrande dokumenta som påverkar den daglege drifta av banken, er delte i tre hovudnivå:

Nivå	Dokument	Godkjent av	Område	Styringsnivå	Hovudbodskap
1	Strategiar - Hovudstrategi - Strategi for ulike risikoområde - Risikorammer	Styret	Overordna og pr. risikoområde	Overordna styrande	Kva er måla til banken?
2	Retningslinjer	Adm. dir. /KL/KU	Pr. risikoområde	Operasjonelt styrande	Korleis innrettar vi drifta for å nå måla?
3	Rutinar, instruksar	KL	Innanfor kvart risikoområde	Operasjonelt styrande	Kva skal gjerast av kven, korleis og når?

Tabell 6 – Styrande dokument

Alle styrande dokument på dei tre nivåa skal vere i tråd med eksternt lovverk, og med føringane som er lagde i vedtektene.

Dokumenta på nivå 1 legg overordna føringar for drifta. Hovudstrategien til banken trekkjer fram fokusområda for banken det komande året, og blir eit retningsgjevande dokument for korleis ein ynskjer å utvikle banken, for kva risikoprofil banken skal ha og for kva rolle banken ynskjer å ha som samfunnsaktør. I tillegg inneheld hovudstrategien finansielle målsetnader for eigenkapitalavkastning, kostnadsprosent og kapitaldekning, og risikorammene set grenser for kor store eksponeringar banken kan ha på ulike felt.

Strategiane på dei ulike risikoområda (til dømes kredittstrategi og likviditetsstrategi), er også å sjå på som overordna dokument, men konsentrerer seg i motsetning til hovudstrategien berre om eitt enkelt fagområde/risikoområde. Detaljnivået er høgare enn i hovudstrategien. Strategiane blir vedtekne av styret.

Nivå 2-dokumenta gir svar på korleis drifta skal innrettast for at ein skal nå målsetjingane i strategiane. Det er administrasjonen i banken som godkjenner dokumenta.

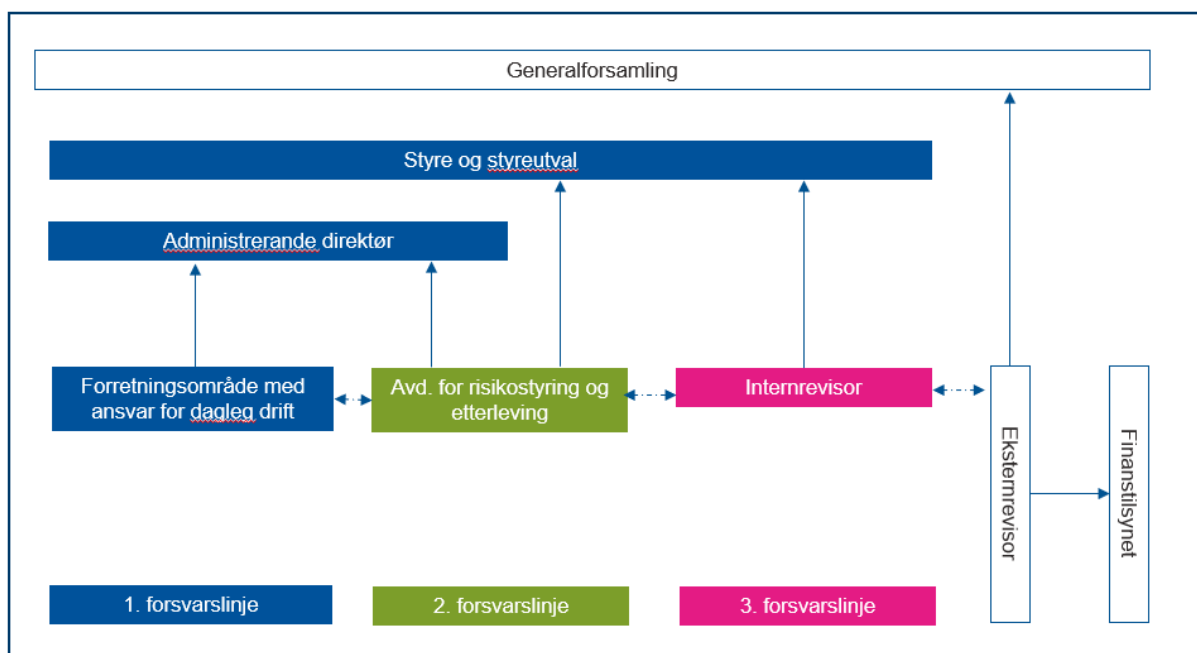
I nivå 3-dokumenta er detaljnivået endå større. Rutinane og instruksane viser detaljert korleis ulike prosessar skal gjennomførast, når ulike oppgåver skal gjerast, og kven som skal utføre oppgåvene. Det skal vere god samanheng mellom dokumenta på dei ulike nivåa, slik at rutinane på nivå 3 er koplade opp mot dokument på nivå 2 og 1.

3.2.2.3 Organisering, ansvarsfordeling og rapporteringslinjer

Finansforetaksloven set fleire konkrete krav til korleis finansforetak skal organiserast. I lova er det også lagt føringar for kva type oppgåver som kan leggjast til ulike organ i foretaket. Banken har tilpassa seg krava i finansforetaksloven, også på områda som er knytt til risikostyring.

Dei tre forsvarslinjene

Organiseringa av risikostyringsarbeidet er lagt opp rundt tre forsvarslinjer. Forsvarslinjene utgjer banken sin modell for risikohandtering, risikokontroll og etterleving. Oppgåver og ansvar innafor kvar forsvarslinje er illustrert i figuren nedanfor:

Figur 3 – Banken si organisering av risikostyringsfunksjonane

Forretningsområde og leiinga i banken utgjer *første forsvarslinje*. I denne linja blir det gjort risikovurderingar og gjennomført risikoreduserande tiltak og kontrollar som skal sikre at banken opererer innanfor lovverk og interne retningslinjer og rammer. Eit viktig prinsipp i risikostyringa er at det er førstelinja som alltid er eigar av risikoane.

Risiko- og etterlevingsavdelinga i banken er *andrelinjeforsvaret*. Avdelinga skal sjå til at førstelinja faktisk opptre slik som retningslinjer og regelverk seier. Avdelinga skal utarbeide risiko- og etterlevingsrapportar til styret, og i tillegg rapportere ved brot på rammer og retningslinjer. Avdeling for risikostyring og etterleving skal involverast i lovpålagde risikovurderingar som skal gjerast ved utforming av nye og vesentlege endringar i produkt, tenester og aktivitetar, under dette utkontraktering. Dei tilsette ved avdelinga har tilgang til all informasjon i internrevisjonsprosjekt og interne prosjekt i banken.

Risiko- og etterlevingsavdelinga i banken har felles leiar. Leiaren er uavhengig av leiarar med ansvar for risikotaking, og deltek ikkje i avgjerder som direkte relaterer seg til dei ulike driftsområda i banken. Leiaren for avdelinga rapporterer direkte til administrerende direktør, men har også direkte rapporteringslinje til styret i tilfelle der andrelinja finn det nødvendig eller ynskjeleg. Leiaren for avdelinga møter fast i KL-møte. Dette er viktig for å kunne ha tilstrekkeleg innsikt og informasjon til å utøve godt andrelinjearbeid, og for å oppfylle forventninga om å kunne stille spørsmål knytt til avgjerder som har betydning for banken si risikoeksponering. Leiar av avdeling for risikostyring og etterleving kan ikkje seiast opp utan samtykke frå styret.

Det er utarbeidd instruksar for risikostyrings- og etterlevingsfunksjonen som er vedtekne av styret.

Internrevisor som *trejdelinjeforsvar* rapporterer til styret. Internrevisjonen skal kontrollere at finansføretaket er organisert og vert drive på ein forsvarleg måte og i samsvar med gjeldande krav til verksemda. Styret skal organisere og fastsetje retningslinjer for internrevisjonen.

Eksternrevisor er også del av kontroll- og risikostyringssystemet i banken, og gjennomfører den finansielle revisjonen. Eksternrevisor er oppnemnd av styret og rapporterer direkte til styret, inkludert revisjonsutval, og til generalforsamlinga.

Organiseringa av risikostyringa i dei tre forsvarslinjene er eit viktig element for å sikre at risikostyringa gjennomsyrrer heile verksemda, på tvers av funksjonar og med tilsette på alle nivå involverte i risikostyringsprosessen.

Styret

Styret vedtek mål, strategiar og risikorammer, og har ansvar for å sjå til at banken har effektive og tilstrekkelege system for risikostyring og internkontroll. Styret skal også handsame større kredittsaker som går utover fullmaktene til administrerande direktør.

Styret sitt ansvar og oppgåver er regulert i eigen styreinstruks. I tråd med krava i finansforetaksloven har styret tre underutval:

Risikoutvalet er førebunde organ for styret i handsaming og overvaking av banken si risikoeksponering. Utvalet førebur styret si handsaming av kvartalsvise risikorapportartar frå administrasjonen, årleg ICAAP- og ILAAP-rapport, årleg internkontrollrapport, årsrapport og årsplan for internrevisjon og årleg finansstrategi med tilhøyrande risikorammer. Utvalet førebur saker som omhandlar overvaking og styring av banken sine einskilde risikoar og samla risiko, med fokus på om banken sine styrings- og kontrollordningar er tilpassa risikonivået og omfanget av verksemda.

Revisjonsutvalet er førebunde organ for styret. Oppgåvene til utvalet omfattar mellom anna å gjennomgå tapsavsetningar, overvake og vurdere revisor si uavhengigheit, vurdere og innstille på val av revisor, og å gjennomgå og vurdere rekneskapsrapporteringa til banken. Revisjonsutvalet går gjennom kvartals- og årsrekneskapan med særleg fokus på prinsipp, vesentlege verdivurderingar og estimat, nærståande partar og revisor sitt arbeid.

Godtgjersleutvalet er førebunde organ for styret i handsaming av kompensasjonsordningane til banken. Vi viser til årsrapporten for SSF for meir informasjon om godtgjersleordninga til banken, inkludert avlønning av leiande tilsette i banken.

Administrerande direktør

Administrerande direktør skal sørge for at risikorammer, strategiar, rutinar og retningslinjer blir implementerte og kommuniserte i organisasjonen. Administrerande direktør har også ansvar for å sjå til at risikostyringa og internkontrollen er effektiv og dokumentert. Instruks for administrerande direktør gir ei fullstendig oversikt over ansvar og oppgåver.

Banken har ulike administrative komitear som har ansvar for å gjere vedtak om prising, likviditets-, balanse- og kredittstyring i banken.

Kredittutvalet har ulike oppgåver knytt opp til kredittarbeidet i banken. Utvalet kan fatte vedtak i kredittsaker innanfor administrerande direktør si fullmakt eller etter særskild fullmakt frå styret.

Utvalet kontrollerer løyvingssprotokoll, godkjenner årleg fornying av store engasjement, gjer vedtak om nedskrivingar, og innstiller overfor styret på endringar i kredittpolitikk, løyvingssreglement og kredittstrategi. Det høyrer også med til utvalet sine oppgåver å godkjenne endringar i kreditthandbok og rutinar for kreditthandsaming.

Banken har ein *kredittkomité* for privatmarknadsområdet, som fattar vedtak i kredittsaker innanfor direktør PM si fullmakt. På saker som går utover fullmakta til direktør PM, innstiller komiteen og sender saka vidare til kredittutvalet.

Priskomiteen skal sikre at banken har ein produktportefølje som er i tråd med risikoappetitten til banken, og som skal bidra til å realisere mål som banken har sett seg i overordna strategiar. Komiteen skal også syte for at porteføljen er prisa slik at banken kan nå måla som

er sette for EK-avkastning. Produktstrukturen og prisinga av porteføljen skal sikre god konkurransekraft.

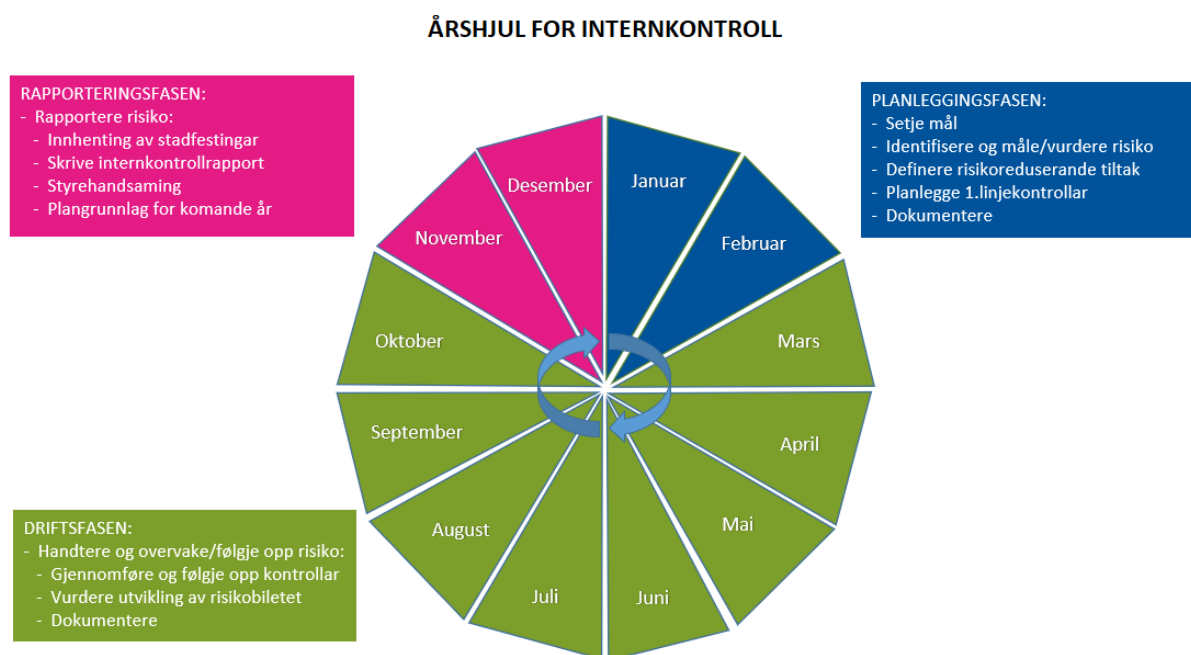
Komiteen er leia av direktør for økonomi og finans.

Likviditetskomiteen er eit rådgjevande organ for adm. dir. i saker som gjeld likviditet og funding, og styring av marknadsrisiko. Komiteen skal kome saman ved behov, men minst ein gong i kvartalet. Komiteen diskuterer også spørsmål knytt til balansestyring og allokering av kapital.

3.2.3 Risikohandteringsprosess/internkontrollprosess

Risikoappetitten signaliserer kva banken er villig til å ta på seg av risiko. Strategiar og styrande dokument set rammer som skal sikre at banken opererer i tråd med valet av risikoappetitt. I tillegg skal eksternt lovverk leggje til rette for ei regulert og solid banknæring. Dette legg føringar og avgrensingar for korleis banken kan innrette drifta si.

Internkontrollprosessen skal sikre at banken i størst mogleg grad når måla sine, samtidig som ein held seg innanfor rammene som er sette gjennom strategiar, styrande dokument og lovverk. Med internkontroll meiner vi alle systematiske tiltak, gjennomført av banken sitt styre, leiing og tilsette, som er utforma for å gje rimeleg sikkerheit for at banken når måla knytt til målretta, effektiv drift, påliteleg rapportering og etterleving av lovverk. Internkontroll er ein kontinuerleg prosess som går gjennom heile året, og kan illustrerast slik:

Figur 4 – Internkontrollprosessen

3.2.3.1 Internkontrollprosessen – planleggingsfasen

Gjennom strategiar og prognosar legg styre og administrasjon mål for det komande året. Dei ulike fagområda må deretter innrette drifta med tanke på å støtte opp under desse måla. Fagområda gjennomfører risikovurderingar med sikte på å avdekke kva faktorar som kan hindre at måla vert nådde. For vesentlege risikoar skal det planleggast tiltak og kontrollar som sikrar at risikoen blir dempa til eit akseptabelt nivå. I planleggingsfasen skal ein identifisere og vurdere risikoane.

3.2.3.2 Internkontrollprosessen - driftsfasen

I gjennomføringsfasen skal tiltaka og kontrollane ein har kome fram til i planleggingsfasen, gjennomførast. Løpande vurderingar av risikosituasjonen kan gjere det naudsynt med endringar frå opphavelig plan. I driftsfasen tek ein stilling til korleis ein skal handtere og overvake risikoen.

3.2.3.3 Internkontrollprosessen – rapporteringsfasen

Leiarar på vesentlege forretningsområde skal minst årleg vurdere om internkontrollen har vore gjennomført på ein tilfredsstillande måte. Dagleg leiar utarbeider ei samla vurdering av risikosituasjonen. Denne vurderinga blir handsama i styret.

Ved særskilde hendingar som kan få vesentlege verknader for banken, skal styret få melding omgåande. Vidare skal Finanstilsynet, Datatilsynet eller andre sentrale styresmakter varslast omgåande dersom det skjer hendingar eller avvik som er underlagt krav til sentral rapportering.

Uønskte hendingar eller avvik skal registrerast i banken sin Hendingsdatabase. Registreringane kan nyttast til opplæring, og på denne måten redusere framtidig operasjonell risiko.

3.2.3.4 Kapitalstyring

Kapitalstyring og balansestyring er også ein viktig del av risikostyring til banken. Det er gjort greie for dette i kapittel 2.2.

3.2.4 Kultur og leiing

Organiseringa som er gjort greie for i kapittel 3.2.2.3. og 3.2.3 skal legge til rette for ein effektiv kontrollprosess. I tillegg er ein avhengig av ein kultur som støttar opp under effektiv internkontroll og heilskapleg risikostyring. Både styre og leiarar på ulike nivå har ei særleg viktig rolle i å utvikle ein slik kultur. Viktige byggjesteinar for å få dette til, vil vere:

- Klart definerte roller og tydeleg ansvar for dei enkelte risikotypene og risikoområda.
- Ei tydeleg stemme frå ulike leiarnivå om behovet for kontinuerleg risikostyring.
- Oppmuntring til hendingsrapportering og varsling basert på ynskje om å lære av feil, og til utvikling av kunnskap om risikostyring og risikohandtering.
- Sterkt fokus på etiske prinsipp i organisasjonen.
- Tilstrekkeleg mangfald av kompetanse og perspektiv til å sikre at risikoen i føretaket til ei kvar tid kan bli vurdert på ein forsvarleg måte.
- Ein risikostyringsfunksjon som tek del i strategiarbeid og som møter i banken sine leiande organ, og som har tilstrekkeleg bemanning og kompetanse.
- Tydeleg rapportering til rett tid. Rapporteringa må bli gjort kjent for leiing og styre, og til dei organisasjonseiningane som har ansvaret for risikoar som må reduserast i form av tiltak og kontrollar.
- Fokus på å forstå risikoen i prosessar før dei blir igangsette.
- Fokus på kvalitet i alle ledd, og å gjere ting rett første gong.

4 Kredittrisiko

4.1 Definisjon av kredittrisiko

Kredittrisiko er risiko for økonomisk tap som følge av at kundar og andre motpartar manglar evne eller vilje til å oppfylle betalingspliktene sine ved forfall. Storparten av kredittrisikoen kjem frå utlån til privat- og bedriftsmarknadskundar, men også frå ansvar som kundar har i samband med renteberande verdipapir, valuta, garantiar og kredittar.

Kredittrisiko omfattar også konsentrasjonsrisiko som følge av store eksponeringar mot enkeltkundar, enkeltbransjar og geografiske område. Motpartsrisiko er omtalt i [eige kapittel](#).

4.2 Kredittrammeverk

Det overordna rammeverket for styring av kredittrisiko kan oppsummerast slik:

4.2.1 Kredittpolitikk

Kredittpolitikken er fastsett av styret og er banken si overordna ramme for kredittarbeidet. Denne legg føringar for banken sitt marknadsområde, storleik på engasjement og kredittarbeidet i banken. Kredittpolitikken skal sikre at banken si kundeportefølje har ein akseptabel risikoprofil og gir lønsemd etter tap i eit langsiktig perspektiv.

4.2.2 Kreditstrategi

Kreditstrategien vert årleg fastsett av styret. Strategien legg mål og rammer for det daglege kredittarbeidet innanfor høvesvis privatmarknaden og bedriftsmarknaden, og skal styre banken mot fastsette mål for porteføljekvalitet og inntening frå kredittområdet.

Kreditstrategien skil mellom rammer og måltal. Administrasjonen skal setje i verk tiltak dersom banken står i fare for å kome i brot med gjeldande ramme. Administrasjonen skal sette i verk tiltak dersom det oppstår brot på måltal, og desse ikkje er vurdert å vere forbigåande.

4.2.3 Kreditthandbok med tilhøyrande rutinar

Kreditthandbok med tilhøyrande rutinar vert fastsett av administrerende direktør og revidert løpande. Kreditthandboka inneheld reglar som i detalj styrer alle relevante forhold knytt til banken si kredittgjeving.

4.2.4 Løyvingsreglement / løyvingsfullmakter

Styret fastset løyvingsfullmakt til administrerende direktør. Administrerende direktør kan delegere fullmakt til kredittutval (KU), medlemmer av kredittutval og kundeansvarlege. Løyvingsfullmaktene er avgrensa med omsyn til engasjementsstorleik og risiko.

4.3 Organisering

Organiseringa av ansvar for kredittrisiko kan beskrivast slik:

4.3.1 Styret

Styret skal sjå til at banken har etablert forsvarleg styring og kontroll av kredittområdet og at dette vert etterlevd

4.3.2 Administrerende direktør

Administrerende direktør har det overordna ansvaret for utført kredittarbeid i banken og er ansvarleg overfor banken sitt styre. Administrerende direktør har fått tildelt fullmakter frå styret og kan delegere fullmakta si som beskrive under punkt 4.2.4.

4.3.3 Kredittutvalet, inkludert kredittkomite PM

Kredittutvalet vert leia av administrerande direktør og handsamar store engasjement og saker av spesiell karakter. Store engasjement vert årleg drøfta i kredittutvalet, og tapsutsette engasjement vert gjennomgått kvartalsvis. Kredittutvalet vedtek endringar i banken sine retningslinjer og rutinar innan kredittområdet og tilrår kredittpolitikk og kredittstrategi for styret. Sjå også avsnitt 3.2.2.3 for nærare omtale av kredittutvalet og kredittkomiteen.

4.3.4 Direktør kreditt

Direktør kreditt har ansvar for utarbeiding og etterleving av retningslinjer og rutinar for kredittområdet. Kredittdirektøren har eit særleg ansvar for kredittkvaliteten i banken, og sørger for utarbeiding av rammeverk og gjennomføring av kredittkontroll i første linje.

4.3.5 Direktør privatmarknad og direktør bedriftsmarknad

Desse har ansvar for prising, risiko og inntening i høvesvis PM- og BM- porteføljen. Direktør BM har vidare ansvar for dei bransjeansvarlege og deira arbeid.

4.3.6 Avdeling for risikostyring og etterleving

Avdeling for risikostyring og etterleving er ein uavhengig andrelinjefunksjon som har ansvar for utarbeiding av modellpark for måling av kredittrisiko og validering av denne. Avdelinga har vidare ansvar for overvaking av banken si etterleving av rutinar på kredittområdet og kvartalsvis utarbeiding av risikorapport til banken sitt styre og leiing.

Observasjonar frå avdeling for risikostyring og etterleving, blir saman med tilrådingar frå internrevisor nytta til å implementere forbetringar i det daglege kredittarbeidet.

4.4 Risikoklassifisering (score)

SSF klassifiserer kundane på bakgrunn av sannsyn for misleghald dei komande tolv månadene (PD). Det er utvikla ulike modellar for personmarknads- og bedriftskundar. Modellane er delte inn i ti risikoklassar (A-J), i tillegg til ein klasse for misleghald og tap (K).

Banken har søknadsscore- og åtferdscoremodellar på kundenivå, for kvart av marknadssegmenta nemnt i avsnittet ovanfor. Søknadsscoremodellane blir nytta for å rekne ut PD når ein kunde søker om eit lån eller ein kreditt, medan åtferdscoremodellane blir brukt til å berekne PD for alle løpande engasjement ved utgangen av kvar måned.

For oppfølgingsformål fordeler ein ofte dei elleve risikoklassane i låg, middels og høg risiko. For lågrisikokundar (A-D) er sannsynet for misleghald dei neste tolv månadane under 0,75 %. For høgrisikokundane (H-K) er sannsynet for misleghald dei neste tolv månadane over 3 %. Mellom desse ligg kundar med middels risiko (E-G). Følgjande oversikt viser ei meir detaljert oversikt over samanhengen mellom risikoklasse, sannsyn for misleghald og tilsvarande ratingklasse hos Moody's og S & P.

Risikoklasse	PD	Moody's	S & P
A	[0.00;0.10>	Aaa – A3	AAA – A-
B	[0.10;0.25>	Baa1-Baa2	BBB+ - BBB
C	[0.25;0.50>	Baa3	BBB-
D	[0.50;0.75>	Ba1	BB+
E	[0.75;1.25>	Ba2	BB
F	[1.25;2.00>		
G	[2.00;3.00>	Ba3	BB-
H	[3.00;5.00>	B1	B+
I	[5.00;8.00>	B2	B
J	[8.00;100.00>	B3, Caa/C	B-, CCC/C
K	[100.00]		

Figur 5 – Risikoklassifisering, sannsyn for misleghald

Risikoklassifiseringsmodellane blir validerte årleg. Det blir utarbeidd rapportar der resultatane frå valideringane blir dokumenterte. I valideringane blir faktisk misleghald vurdert mot misleghaldet som modellane predikerer. I tillegg blir det gjort analysar av om rangeringa av kundane er tilfredsstillande, og om dei enkelte variablane i modellen har god forklaringskraft.

Overstyringar finn sjeldan stad, og skal i alle tilfelle grunnjevast. Overstyringane blir ikkje gjort av dei forretningsmessige einingane, men av kredittavdelinga. Det blir ikkje gjort overstyringar av risikoklasse på kundar innanfor privatmarknaden.

4.5 Kredittmodellar

4.5.1 Modell for sannsyn for misleghald (PD)

Banken har, basert på interne misleghaldsdata, utvikla modellar for å estimere sannsynet for at ein kunde går i misleghald i løpet av den påfølgjande 12-månadsperioden (12-månads PD). Sannsynet for at eit engasjement går i misleghald i løpet av restløpetida til engasjementet (livstids-PD) vert avleia av 12-månads PD, der ein går ut frå at PD på sikt migrerer mot gjennomsnittleg PD i porteføljen.

4.5.2 Modell for eksponering ved misleghald (EAD)

EAD representerer forventta eksponering mot kunden på tidspunkt for misleghald. For lån der det finst ein kontraktsfesta nedbetalingsplan blir dette nytta som utgangspunkt for fastsetting av EAD. Det blir gjennomført ei justering for å ta omsyn til sannsynet for at kunden betaler tilbake lånet raskare enn det som er gitt av nedbetalingsplanen. Dette inkluderer sannsynet for at kunden innfrir lånet før avtalt innfriingstidspunkt. For kredittar går ein ut frå at heile ramma er trekt opp på misleghaldtidspunktet.

4.5.3 Modell for tap ved misleghald (LGD)

LGD representerer det banken forventar å tape gitt at eit engasjement går i misleghald, og byggjer på komponentane:

- Sannsynet for at eit misleghalde engasjement blir friskmeldt
- Framskreven sikkerheitsdekning for engasjementet
- Forventa gjenvinning av usikra del av engasjementet
- Eksterne kostnader ved realisasjon

I tillegg er det sett eit nedre golv for tap dersom kontoen ikkje blir friskmeldt. Dette golvet var pr. 31.12.21 sett til 1 % for kundar innanfor privatmarknad og 2 % for bedriftsmarknad.

I berekning av sikkerheitsdekning nyttar banken forventta realisasjonsverdi av underliggende pant. For bustadeigedomar og næringseigedomar er realisasjonsverdien sett til 80 % av estimert marknadsverdi. For anna pant vert verdien redusert ytterlegare avhengig av type pant. Realisasjonsverdiene blir framskrivne basert på tre framtidsscenario for prisutvikling.

4.5.4 Modell for forventta tap (ECL)

I samsvar med IFRS 9 blir tapsavsetningane for alle gjeldskonti, garantiar og unyttar kredittar innrekna basert på forventta kredittap. Forventa kredittap blir berekna av ovannemnde sannsyn for misleghald (PD), eksponering ved misleghald (EAD) og tap gitt misleghald (LGD).

I modellen blir låna delt i tre trinn. Når eit lån blir innrekna første gongen vil det som hovudregel inngå i trinn 1. Dersom kontoen har hatt ein vesentleg auke i kredittrisikoen sidan den vart innrekna første gongen, men ikkje er kredittforringa, blir engasjementet flytta til trinn 2. Kredittforringa/misleghaldne engasjement blir allokerte til trinn 3, der definisjonen av misleghald samsvarer med definisjonen nytta i intern risikostyring, sjå kapittel 4.6.3. Ein konto blir alltid allokert til det høgaste trinnet den kvalifiserer for.

4.5.5 Validering

Føremålet med valideringsprosessen er å etterprøve kredittrisikomodellane for å sikre at desse har best mogleg predikeringssevne over tid. Banken har eiga rutine for validering av modell for forventa tap, samt underkomponentane i denne. Validering og dokumentasjon av denne blir utarbeidd av avdeling for risikostyring. Valideringsrapportane blir handsama i kredittutvalet.

4.5.6 Risikoprising

På privatmarknad har banken ein prismodell som gir tilrådd pris i kvar enkelt kredittsak, og som gir banken høve til å overvake innvilga pris opp mot tilrådd pris. Prismodellen gir ein tilrådd pris basert på parameterane sannsyn for misleghald (PD), tap gitt misleghald (LGD), finansieringskostnad og krav til eigenkapitalavkastning.

På bedriftsmarknad er det på sikt mål om å ta i bruk tilsvarende modell for risikoprising som for PM og etablere rapportar og kontrollar opp mot denne.

4.6 Kredittprosessen

4.6.1 Innvilging

Primærområdet for bedriftsmarknaden er definert som Sogn og Fjordane. Næringslivskunden sin administrasjon eller den operative verksemda skal som hovudregel ligge innanfor primærområdet. Banken kan ha engasjement med privatkundar over heile landet.

Primærområdet for personkundar er definert som Sogn og Fjordane og Bergen omegn.

Ei sentral føring for all kredittgiving er at kreditt berre skal ytast dersom krav til beteningsevne er oppfylt. Manglande evne til å bere lånekostnadene kan ikkje kompenseras med pant eller anna trygd som gir banken dekning. I slike tilfelle skal kreditt ikkje innvilgast.

Banken har rutinar for verdsetjing av panteobjekt. Ved berekning av sikkerheitsdekning nyttar ein forventa realisasjonsverdi av underliggande pant. For bustadeigedomar og næringsseigedomar er realisasjonsverdien sett til 80 % av forventa marknadsverdi. For anna pant vert verdien redusert ytterlegare avhengig av type pant.

Banken har eit system for prising av lån som gjer at to låntakarar med likt utgangspunkt og lik risiko, som hovudregel får den same rettleiande rentesatsen.

4.6.2 Overvaking

Banken har retningslinjer for engasjementsoppfølging (under dette engasjementsfornyning), oppfølging av misleghald og overtrekk, identifisering og oppfølging av problemengasjement, oppfølging av covenants og utarbeiding av handlingsplanar. Omfanget av oppfølging blir blant anna bestemt av engasjementsstorleik, risikoklasse og vurdert risiko.

Misleghaldne/kredittforringa engasjement har minimum kvartalsvis oppfølging, der ein vurderer og besluttar nedskrivningar.

Banken nyttar ekstern inkassator til utanrettsleg og rettsleg inkasso av krav mot kundar for privatkundemarknaden og for personleg restansvar på næringslivskundar etter at avdelingane sjølv har realisert pantet og mogleg kausjonsansvar er gjort gjeldande.

I ICAAP-prosessen blir det årleg gjennomført stresstestar som inneheld element relaterte til kredittområdet. Stresstestane vurderer korleis auka tap og auka misleghald påverkar kapitalsituasjonen til banken. Banken har også ein modell som predikerer endringar i framtidig misleghald som følgje av endringar i makroøkonomiske parametar

Stresstesting er ein andrelinjefunksjon, og ansvaret er organisert i avdeling for risikostyring. Resultatet av stresstestane i ICAAP-prosessen blir lagt fram for styret.

4.6.3 Misleghald

Misleghald

Massemarknad og engasjement med pant i bustad (PM):

Ein konto vert vurdert som misleghalden dersom det er betalingsmisleghald i meir enn 90 dagar og beløpet ikkje er uvesentleg. Grensa for vesentlegheit er sett til 1.000 kr og minimum 1 % av kunden sin totale saldo. Misleghald på ein konto smittar over på alle kunden sine konti i same produktgruppe.

Ein kunde vert vurdert å vere i misleghald dersom kunden har minst ein konto i misleghald som utgjer meir enn 20 % av total eksponering mot kunden eller dersom det vert vurdert som lite sannsynleg at kunden vil vere i stand til å tilbakebetale engasjementet utan å realisere trygd («unlikeliness to pay»)

Andre engasjement (BM):

Ein kunde vert vurdert å vere i misleghald dersom minst ein konto er i betalingsmisleghald i meir enn 90 dagar og beløpet ikkje er uvesentleg eller dersom det vert vurdert som lite sannsynleg at kunden vil vere i stand til å tilbakebetale engasjementet utan å realisere trygd («unlikeliness to pay») Grensa for vesentlegheit er sett til 2.000 kr og minimum 1 % av kunden sin totale saldo.

Følgjande årsaker gir automatisk «unlikeliness to pay» og skal føre til misleghald:

- Individuell nedskrivning på kunden
- Konkurs
- Gjeldsordning
- Restrukturering, betalingslette som reduserer verdien av engasjementet med meir enn 1 %
- Realisering av trygd ved tvang eller påtrykk frå banken (med nokre unntak)
- Forventning om konkurs eller betalingsmisleghald

Andre årsaker medfører manuell vurdering av «unlikeliness to pay» og kan føre til misleghald, eksempelvis:

- negativ migrasjon i risikoklasse
- negative selskapshendingar (styret fråtrer o.l.)
- negativ bransjeutvikling

Kunde eller konto i misleghald har karanteneperiode på minimum 3 månader.

Kunde eller konto i misleghald ved restrukturering har karanteneperiode på minimum 12 månader.

Det blir lagt til grunn at misleghaldne engasjement er det same som kredittforringa engasjement definert i IFRS 9.

4.6.4 Nedskrivning (forventa kredittap)

IFRS 9 sine prinsipp knytt til nedskrivning for tap på finansielle instrument tek utgangspunkt i at det skal setjast av for forventa tap på alle eksponeringar. Dette inneber at ein estimerer dei framtidige kredittapa uavhengig av om ein finansiell eigedel er kredittforringa eller ikkje.

For finansielle eigedelar blir nedskrivninga rekna som noverdien av differansen mellom dei kontraktsregulerte kontantstraumane banken skal motta i høve til avtalen, og dei kontantstraumane banken ventar å motta.

Det blir vist til årsrekneskapen, note 12, for nærare beskriving av modellbasert- og individuell nedskrivning etter IFRS 9. Endeleg konstatering av nedskrivning blir som hovudregel gjort når alle sikkerheiter er realisert og det er venta at banken ikkje vil få fleire innbetalingar på engasjementet. Kravet mot kunden blir oppretthalde så lenge det ikkje er inngått avtale om gjeldssanering med kunden.

4.7 Vedlegg

Sjå Excel-vedlegg til dette pdf-dokumentet for følgjande skjema:

EU AE1: Encumbered and unencumbered assets

EU CQ3: Credit quality of performing and non-performing exposures by past due days

EU CQ5: Credit quality of loans and advances by industry

EU CR1: Performing and non-performing exposures and related provisions

EU CR2: Changes in the stock of non-performing loans and advances

EU CR3: CRM techniques overview: Disclosures of the use of credit risk mitigation techniques

EU CR4: Standardised approach – Credit risk exposure and CRM effects

5 Motpartsrisiko

5.1 Definisjon

Motpartsrisiko er definert som risiko for tap som skuldast at motpartane til banken ikkje overheld betalingspliktene sine. Risikoen må sjåast i samanheng med andre risikotypar, og er nær knytt til kredittrisiko og marknadsrisiko.

Banken tilbyr derivatprodukt til kundar som har behov for å styre rente- eller valutarisiko. I tillegg inngår banken derivatavtalar med finansielle motpartar for å styre rente- og valutarisiko som oppstår ved yting av fastrentelån, mottak av fastrenteinnskot, innlån til fast rente og betalingar i utanlandsk valuta.

Det er etablert gode avtalar med banken sine finansielle motpartar. Som følgje av dette er banken sin motpartsrisiko monaleg redusert.

Tiltak for å minimere motpartsrisikoen:

1. Det er etablert motrekningsavtalar mot enkeltmotpartar. Slike avtalar gjer det mogleg å motrekne positive og negative marknadsverdiar knytt til kontraktar med same motpart.
2. Det er inngått CSA-avtalar med alle banken sine finansielle motpartar. Desse CSA-avtalane inneber at marknadsverdien av alle derivatavtalar inngått mellom banken og

ein motpart blir berekna dagleg. Dersom differansen mellom summen av marknadsverdiane og allereie overførte sikkerheiter er over 2 MNOK skal det overførast ytterlegare (evt. tilbakeførast) sikkerheiter slik at differansen vert null.

3. Motpartsrisiko i derivathandel mot kundar er redusert ved at meir- eller mindre verdier er avrekna dagleg, og kunden har stilt kontantdepot eller anna trygd til rådvelde for inngåtte kontraktar.

5.2 Styring og kontroll

Den daglege styringa av motpartsrisiko vert gjort av finansavdelinga og vert utøvd innanfor styrefastsette rammer. Både back office (1.linje) og risikostyring (2.linje) føreteck jamleg kontrollar av at motpartsrisikoen er innanfor vedtekne rammer. Banken sine risikorammer set rammer for kor stor eksponering vi kan ha per motpart, inkludert utlån og derivat. Desse rammene er basert på kredittratinga til motparten, og ramma vil dermed bli redusert dersom motparten vert nedgradert. I praksis vert derivatdelen svært liten grunna overføringa av sikkerheiter som held denne under 2 MNOK per motpart.

Ved berekning av kapitalkrav for motpartsrisiko vert EAD berekna ved marknadsverdimetoden (Current Exposure Method, CEM). EAD vert berekna som summen av marknadsverdien og eit tillegg for potensiell framtidig eksponering. Risikovektene for den einstilte motpart vert sett utifrå den einstilte motparten si rating. Det risikovekta berekningsgrunnlag for motpartsrisiko i SSF-konsernet var 82 millionar ved årsslutt. Dette utgjør om lag 0,2 % av konsernet sitt samla berekningsgrunnlag.

6 Marknadsrisiko

6.1 Definisjon

Marknadsrisiko er risikoen for at verdien av ein eigedel endrar seg på grunn av svingingar i finansmarknaden. For SSF sin del kan denne risikoen delast i fem:

- Renterisiko er risiko for tap grunna endringar i marknadsrenter
- Spreadrisiko er risikoen for tap grunna endra prising av kredittrisiko i finansmarknaden
- Valutarisiko er faren for tap som følgje av at valutakursane utviklar seg annleis enn det banken er eksponert for
- Aksjerisiko er risiko for fall i verdien av banken sine aksjar
- Egedomsrisiko er risiko for at eksponeringar i egedomsselskap og egedomsfond skal falle i verdi

6.2 Styring og kontroll av marknadsrisiko

Marknadsrisikoen vert primært styrt av finansavdelinga i banken, med unntak av valutarisikoen som vert styrt av kapitalmarknadsavdelinga. Bankens sine posisjonar blir periodisk rapportert til styret. Rammene for marknadsrisiko er låge, og risikoen for betydelege tap er dermed liten.

6.2.1 Renterisiko, inkludert spreadrisiko

Hovudfokuset for måling og styring av renterisiko er å unngå tap som følgje av posisjonar med stor eksponering mot uventa endring i rentenivået. Renterisiko er knytt til rentenivårisiko, rentespreadrisiko og renteendringsrisiko:

- Rentnivårisiko blir overvaka ved å talfeste nettoeksponering mot endring i det generelle rentenivået. Eksponeringa blir målt innafor ulike tidsintervall. Alle posisjonar i og utanfor balansen er med i målingane. Eksponering mot negativ verdiendring i eigenkapitalen er avgrensa gjennom risikorammer, både innanfor enkeltintervalla og for intervalla samla. Det er fastsett rammer for verdiendring ved å sjå på 1 %-poeng renteendring over heile rentekurva.
- Rentespreadrisiko er knytt til tap som følgje av endra risikoprising i finansmarknaden. Slik risiko har vi primært frå obligasjonsinnlån og obligasjonsplasseringar.
- Renteendringsrisiko oppstår fordi det i praksis tek tid frå renteendring skjer i finansmarknaden til banken har fått justert vilkåra på innskot og utlån med flytande rente. Finansavtaleloven krev som hovudregel seks vekers varslingsfrist ved renteauke på utlån til kundar og to månader ved rentereduksjon på innskot.

Styret fastset overordna rammer for renterisiko. Finansavdelinga har ansvaret for at banken er innanfor risikorammer og regelverk. Risikostyringsavdelinga kontrollerer dagleg at rammene vert følgde. Risikorammene blir oppdaterte årleg. Renterisiko blir rapportert månadleg til leiinga og styret.

Renterisiko, 1 %-poeng endring	2021
Sertifikat og obligasjonar	19,6
Fastrenteutlån til kundar	126,8
Fastrenteinnskot frå kundar	-5,7
Bank- og kredittlån	0
Obligasjonsinnlån	-350,7
Anna	0
Derivat	190,1
Administrativ renterisiko	0
Samla renterisiko, etter skatt	-14,8

Tabell 7 – Renterisiko fordelt på egedelar og gjeldspostar

Renterisiko, 1 %-poeng endring	2021
Frå - Til	
0 - 3 mnd	-16,0
3 - 12 mnd	-0,2
1 - 3 år	0,5
3 - 5 år	-0,6
5 - 10 år	6,1
Over 10 år	-6,8
Samla renterisiko, etter skatt	-14,8

Tabell 8 – Renterisiko fordelt på ulike løpetider

Valuta, 1 %-poeng renteendring	2021
NOK	-14,8
EUR	0,0
Andre	0,0
Samla renterisiko, etter skatt	-14,8

Tabell 9 – Renterisiko fordelt på valutatyper. SSF har all renterisikoen i NOK.

6.2.2 Valutarisiko

Den primære kjelda til valutarisiko i banken er at kundar har behov for å nytte banktenester som betaling, innskot og lån i utanlandsk valuta. Valutarisikoen blir målt ut frå samla nettoposisjon i ulike valutaer.

Aktivitetar knytt til omsetning av valuta skal til ei kvar tid skje innanfor vedtekne retningslinjer, rammer og fullmakter. Rammene set avgrensingar for maksimal valutaeksponering, målt i kroner. Det er sett rammer både for nettoposisjonar i kvar valuta, og samla valutaeksponering.

Valutaeksponering	Netto eksponering
EUR	-44
CHF	-7
DKK	1
GBP	2
JPY	0
SEK	0
THB	0
USD	9
Andre	1
Sum	-38

Tabell 10 – Valutarisiko fordelt på forskjellige valutaer

6.2.3 Aksjerisiko

Banken har pr i dag berre strategiske aksjeinvesteringar. Ved utgangen av 2021 var aksjane vurderte til å ha ein verdi på 765 millionar kroner.

Aksjane blir verdsette basert på kjende omsetningskursar eller konvensjonelle verdsettingsmetodar.

Kjøp og sal av strategiske aksjar/eigarskap skal godkjennast av eller skje etter særskilt fullmakt frå styret. Strategi for investeringar i strategiske aksjar er utdjupa i eigen delstrategi vedteken av styret.

Formål	Investering	Bokført verdi
Strategiske investeringar	Frende	409
	SB1 Finans	105
	Balder Betaling	75
	Eksportfinans	70
	Eiendoms kreditt	48
	Eika Gruppen	19
	Hotell Alexandra	14
	Visa Norge	13
	Andre	12
		Sum strategiske inv.
Tilknytte selskap og felleskontrollert verksemd	Fjord Invest	3
	Fjord Invest Sørvest	0
	Sum tilknytte selskap	3
	Sum totalt	768

Tabell 11 – Strategiske investeringar og tilknytte selskap

6.2.4 Egedomsrisiko

Konsernet sine investeringar i eigedomar er knytt til investeringar i egne bankbygg, inkludert bedriftshytter og eit husvære til bruk for tilsette. Banken eig totalt tre bankbygg og fem hytter.

6.3 Måling av risiko

Sparebanken Sogn og Fjordane har ikkje handelsportefølje og rapporterer såleis ikkje minimum kapitaldekning etter standardmetoden for marknadsrisiko.

Kapitalbindinga for marknadsrisiko i Pilar 2 er berekna med modellane som Finanstilsynet har gjort greie for i Rundskriv 12/2016.

7 Likviditetsrisiko

7.1 Definisjon

Likviditetsrisiko er risikoen for at banken ikkje klarer å oppfylle pliktene sine og/eller finansiere ein auke i eigedelane, utan at det oppstår vesentlege ekstrakostnader i form av prisfall på eigedelar som må realiserast, eller i form av ekstra dyr finansiering.

7.2 Styring og kontroll

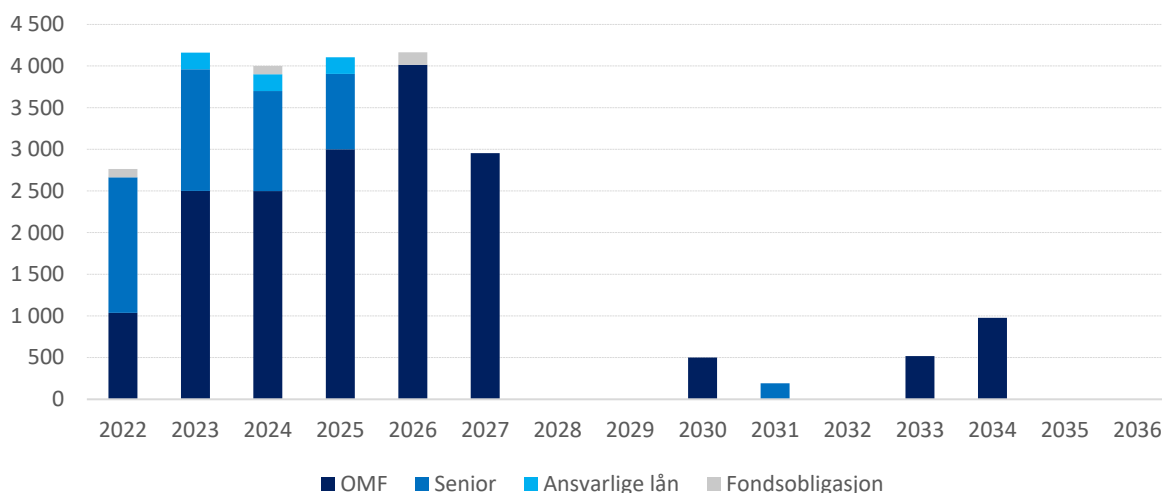
Likviditetsrisikoen blir styrt med utgangspunkt i finansstrategien som set rammer for likviditetsrisiko gjennom rammer for netto likviditetsbehov i ulike tidsintervall, krav til langsiktig finansiering, storleik på unytta trekkrettar, storleik på likviditetsreserve og lengda på perioden banken kan vere uavhengig av ny finansiering frå penge- og kapitalmarknaden.

Gjennom den årlege ILAAP-prosessen vurderer banken likviditets- og finansieringsrisikoen, herunder framtidig likviditets- og finansieringsbehov. Banken skal vurdere om strategi og rammer, organisering og kontrollsystem sikrar at banken til ei kvar tid har tilstrekkeleg likviditet. Krav til storleik på likviditetsreserven vert sett gjennom myndigheitskrav og stresstestar.

Likviditetsrammene blir oppdaterte årleg. Det blir lagt vekt på at tilfeldige hendingar ikkje skal få alvorlege konsekvensar for betalingsevna. Det er såleis bygd opp ein likviditetsreserve i renteberande verdipapir og bankinnskott som skal dekke forfall i finansmarknaden dei næraste månadene, i tillegg til svingingar i likviditetsutgangen. Gjennom stresstestar knytt til sannsyn av- og konsekvens for sviktande finansiering blir det fastlagt krav til forfallsstruktur og likviditetsreserve.

Likviditetsreserven til banken skal dekkje minimum 4 månaders omstillingstid i eit stressa scenario. Det blir gjennomført periodiske stresstestar for bortfall av likviditet for å teste om likviditetsreserven er stor nok. Banken har også eigen beredskapsplan for bortfall av likviditet.

Det blir også lagt vekt på å ha ein balansert finansieringsstruktur med omsyn til finansieringskjelder og forfall på ulike løpetider. Innskott er den viktigaste finansieringskjelda til banken, og innskottsdekninga var ved utgangen av 2021 var på 56,5 %. Banken finansierer seg også gjennom obligasjonsmarknaden. Pr 31.12.2021 såg forfallsstrukturen på banken si eksterne finansiering slik ut:

Figur 6 – Forfall på marknadsfinansiering

7.3 Organisering av ansvar

Administrerende direktør har det overordna ansvaret for dagleg styring og kontroll med SSF sin samla likviditet, men fullmakter for utøving av det operative ansvaret for likviditetsstyringa og posisjonstakinga er delegert til Direktør for Finans og Økonomi og vidare til Leiar Finans.

Leiar Finans gjennomfører transaksjonar i finansmarknaden innafor delegerte fullmakter og rammer.

Leiar Finans har fullmakt til å ta opp sertifikatlån og til å initiere opptak av nye obligasjonslån når opptaket er godkjent av Adm. Direktør og/eller fullmakt er nedfelt i referat frå Likviditetskomiteen.

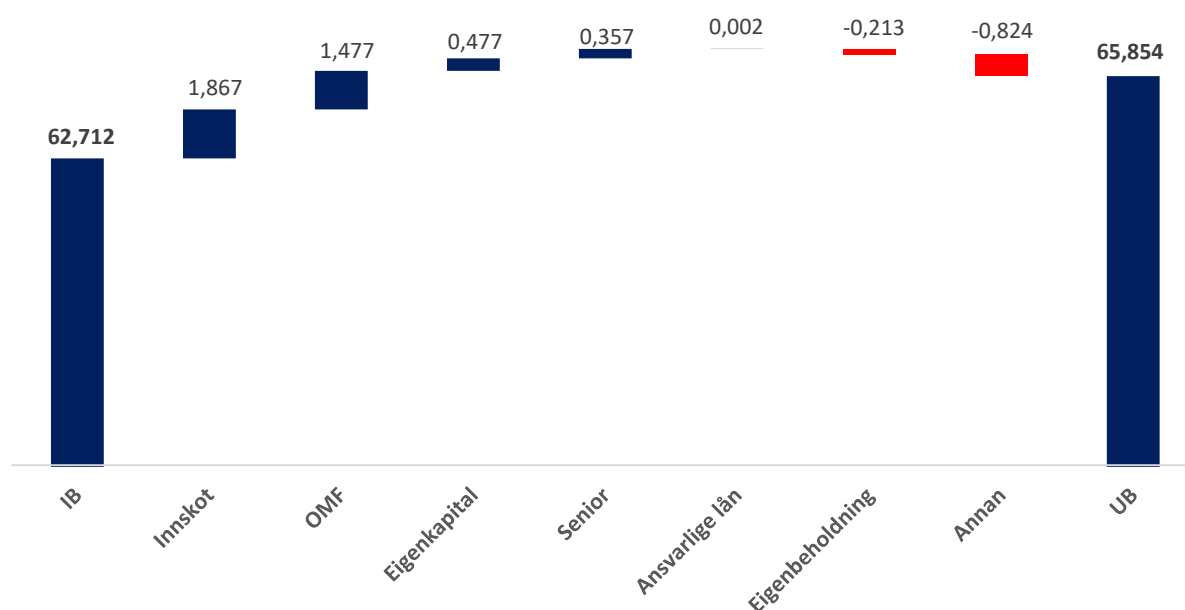
Back office finans og kapitalmarknad og risikostyring gjennomfører leiingsrapportering og kontroll.

Likviditetskomiteen er eit rådgjevande organ for Adm. direktør i saker som gjeld likviditet og funding, under dette mellomrekning (internprising av kapital), kapitaldekning og styring av marknadsrisiko. Medlem i komiteen er Adm. direktør, Direktør for Finans og Økonomi, Leiar Finans, Økonomisjef og Risk Manager. Andre vert å innkalle etter behov. Komiteen skal kome saman ved behov, men minst ein gong i kvartalet, for å drøfte likviditetssituasjonen i SSF og vurdere behov for tiltak.

7.4 Måling av risiko

Likviditets- og finansieringsrisikoen blir teken omsyn til ved tilpassing til interne risikorammer og til lovkrav knytt til måltal som LCR og NSFR. Banken har posisjonert seg godt i forhold til desse måltala. Ved utgangen av 2021 var LCR 140 %, og NSFR 124 %.

7.4.1 Finansieringsstruktur

Figur 7 – Endra finansieringsstruktur siste 12 måneder

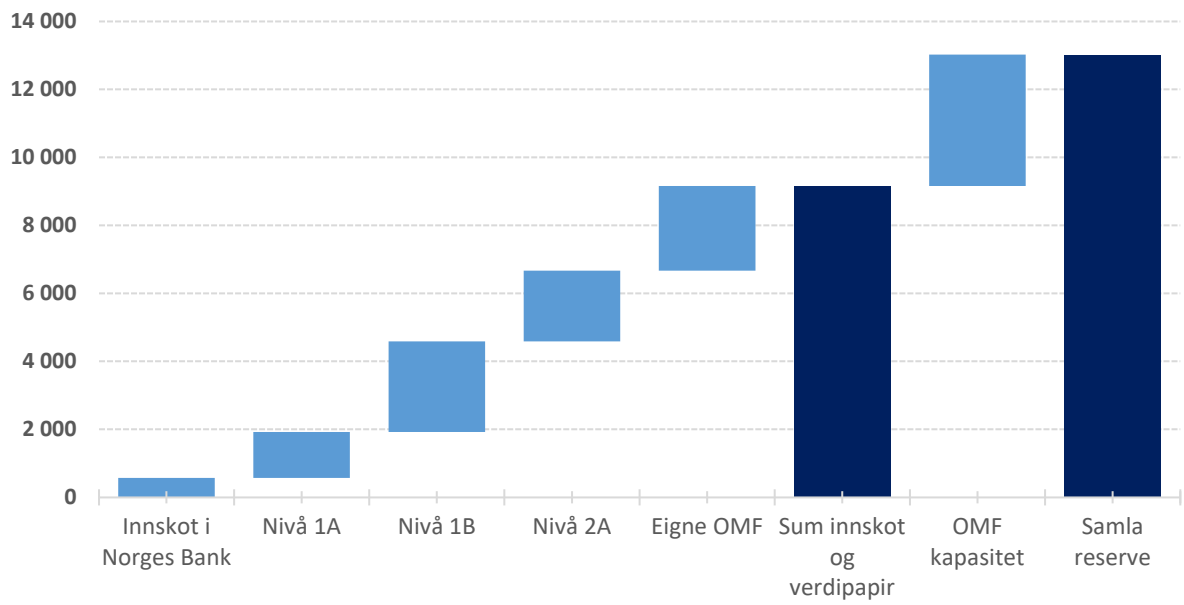
7.4.2 Samansetjing av likviditetsporteføljen

Obligasjoner og sertifikat	Bokført verdi	Beregningsgrunnlag	Kapitalkrav 8 %
Statar og sentralbankar	1 560,2	0,0	0,0
Lokale og regionale styresmakter	0,0	0,0	0,0
Multinasjonale utviklingsbankar	0,0	0,0	0,0
Institusjonar	18,1	3,6	0,3
Føretak	49,9	49,9	4,0
OMF	7 231,0	723,1	57,8
Sum	8 859,3	776,7	62,1

Tabell 12 – Eksponering etter type motpart

Rating	Marknadsverdi
AAA	8 262,3
AA	0,0
A	115
BBB	0,0
BB	0,0
B eller lågare	0,0
Ikkje-rata kommunar	464,0
*Øvrige ikkje-rata	18,0
Sum	8 859,3

Tabell 13 – Eksponering etter motpartens kredittkvalitet

Figur 8 – Likviditetsreserve fordelt på LCR-nivå

8 Operasjonell risiko

8.1 Definisjon

Operasjonell risiko er risikoen for tap som følgje av manglande, utilstrekkelege eller sviktande interne prosessar, rutinar eller system, menneskelege feil eller ytre hendingar.

8.2 Strategi for operasjonell risiko

Styring av operasjonell risiko er skildra i banken sin overordna strategi for området. Den skal sikre at banken sine operasjonelle risikoar er innanfor rammer og måltal og såleis i tråd med den risikoprofilen styret har fastsett. Banken skal i følgje strategien ha låg operasjonell risiko. Vi viser elles til kapittel 3 over.

8.3 Styring og kontroll, rapportering, overvaking

Som nemnt i kapittel 3 er styring og kontroll basert på tre forsvarslinjer, 1. linja med fagansvarlege, 2. linja med avdeling for risikostyring og etterleving, og 3. linja med internrevisor. I tillegg vil også eksterntrevisor og tilsynsstyresmakter kunne påverke arbeidet med å handtere operasjonell risiko. Det er heile tida eit mål å oppnå felles risikoforståing som grunnlag for ein felles risikokultur.

Alle leiarar av verksemdsområda i 1.linja har ansvar for å ha oversikt over og handtere risikoen innanfor eige ansvarsområde. I det ligg det å ha kunnskap om dei lovene og reglane som regulerer verksemda innanfor eige ansvarsområde, å vurdere dei ulike risikoane ein kan bli utsett for, og å setje inn tiltak for å redusere risikoen til eit akseptabelt nivå. I ansvaret ligg også å sikre at dei ulike tiltaka fungerer i tråd med føremålet.

Banken har lagt opp til halvårlege tilbakemeldingar/stadfestingar av internkontrollen frå dei ulike verksemdsområda. Avdeling for risikostyring og etterleving koordinerer arbeidet med risikovurderingane og stadfestingane, og rapporterer vidare til konsernleiing og styret gjennom kvartalsvise risikorapportar.

Uønskte operasjonelle hendingar skal registrerast i hendingsdatabasen. Basen er bygt opp i tråd med føringar i kapitalkravsregelverket, og hendingar blir kategorisert ut frå dette. Denne kategoriseringa er også innebygt i malen for risikovurdering. Det er lagt opp til at hendingar skal følgjast opp for å avdekke vesentlege eller systematiske feil og forbetningsområde. Utover dette blir IKT-relaterte hendingar rapporterte til Finanstilsynet, og personvernrelaterte hendingar rapporterte til Datatilsynet. Styret får kvartalsvis rapport frå avdeling for risikostyring og etterleving. I denne blir det gitt ein summarisk opplysning av registrerte hendingar siste kvartal, og hittil i år. Det blir også rapportert på dei operasjonelle krava som er nedfelt i strategien. Dei viktigaste hendingane blir kommentert.

Banken har eit eige register over kundeklager. Gjennom banken si klageordning sikrar ein at klager får ei tilfredsstillande behandling i tråd med banken sine prinsipp for klagehandsaming. Ordninga sikrar også at banken får god oversikt over den operasjonelle risikoen knytt til klagen, og kan analysere desse for å avdekkje om dei skuldast systematiske operasjonelle feil. Det har vore eit lite omfang av klagesaker siste åra, men dei som er blir rapportert kvartalsvis til styret gjennom risiko- og etterlevingsrapporten. I tillegg blir klagesakene årleg rapporterte til Finanstilsynet.

Dei ulike registreringane og funna gjennom året, utvikling av eksternt regelverk kombinert med ei vurdering av risikobiletet, dannar grunnlag for ein årleg etterlevingsplan for 2. linja. Denne kan bli justert gjennom året om det er grunn til det. Funn gjennom 2.linjekontrollar blir meldt tilbake til ansvarleg avdeling, og dei viktigaste funna blir rapportert til styret gjennom den kvartalsvise risiko- og etterlevingsrapporten.

Internrevisjonen gjennomfører ulike revisjonsprosjekt gjennom året etter ein fastsett plan drøfta med administrasjonen og godkjent av styret. Gjennom revisjonsrapportar og tilsynsrapportar kan banken få råd, oppfordringar og pålegg om ulike tiltak. For å følge opp desse er det etablert eit opplegg som sikrar at desse blir handterte av ansvarleg instans.

8.4 Måling av risiko

Banken brukar basismetoden for å setje av kapital til operasjonell risiko. I strategien for styring av den operasjonelle risikoen er det sett eit toleransenivå for operasjonelle tap med utgangspunkt i kapitalavsetninga. Operasjonelle tap innanfor ein eittårsperiode blir estimerte ut frå registrerte hendingar og også vurdert opp mot potensielle hendingar med låg frekvens og høg konsekvens som er identifiserte gjennom risikovurderingar. Historisk sett har dei operasjonelle tap vore låge, og godt innanfor kapitalavsetningar for operasjonell risiko. Sum av faktiske operasjonelle tap siste tre år utgjer samla under ein halv million kroner.

9 Compliancerisiko

9.1 Definisjon

Compliancerisiko er risikoen for at banken ikkje fullt ut etterlever lover og reglar, og pådreg seg sanksjonar, økonomiske tap eller tap av omdømme som følgje av dette.

9.2 Styring og kontroll

Organiseringa av internkontrollsystemet med dei tre forsvarslinjene er det viktigaste elementet for å redusere etterlevingsrisiko. I tillegg er det avgjerande med tilstrekkeleg og rett bemanning i alle funksjonar. Kompleksiteten i regelverket som banken må tilpasse seg til, aukar stadig. Dette set krav både til å setje seg inn i regelverket, tilpasse drifta for å tilfredsstille nye krav, og ofte krevst det også nye tekniske løysingar for å kunne oppfylle krava til rapportering. Banken har investert i slike løysingar, og gjennom prosjekt og dagleg drift blir det gitt opplæring og rettleiing i korleis regelverket skal praktiserast.

Omfanget av endra reguleringar var omfattande også i 2021, og det er forventa at utviklinga vil halde fram også dei komande åra. For å sikre etterleving av alt aktuelt regelverk, er det viktig med god ansvarsforståing og ansvarsdeling mellom dei ulike forsvarslinjene i banken. Fokuset på etterleving av regelverk er også stort frå styresmaktene si side. I løpet av dei to siste åra har banken hatt tilsyn frå Finanstilsynet innanfor AHV, kreditt, marknad, likviditet og IKT, i tillegg til fleire dokumentbaserte tilsyn.

10 ESG-risiko

10.1 Definisjon

ESG-risiko omfattar risiko knytt til klima og natur, sosiale forhold og verksemdstyring. EU har utarbeidd eit klassifikasjonssystem som definerer kriterium for om ein økonomisk aktivitet kan reknast som berekraftig. Føremålet er å etablere eit felles rammeverk for kva som er berekraftige aktivitetar, og å unngå «grønvasking».

Klimarisiko er pr i dag den mest sentrale risikoen innanfor ESG-feltet. Klimarisiko handlar om risiko knytt til klimaendringar som kan gje auka risiko og tap for banken. Ein opererer vanlegvis med ei tredeling innanfor klimarisiko:

- Fysisk risiko:** Risiko for at klimaendringar gir temperaturendringar og meir ekstremvêr. Ei slik utvikling kan potensielt føre til ein reduksjon av verdien av eigedelar, og i neste omgang gi store finansielle tap både for bankkundar og bankar.
- Overgangsrisiko:** Risiko ved overgang til nullutsleppssamfunn. Dette omfattar til dømes politiske, regulatoriske og teknologiske forhold.
- Ansvarsrisiko:** Selskap kan bli haldne ansvarlege for skadar som skuldast klimaendringar. Dette gjeld banken, men også banken sine kundar.

Det er også ein fare for omdømmetap om banken ikkje lever opp til dei forventningane og krava som er stilte til finansnæringa gjennom regelverket som regulerer finansnæringa si rolle i kampen mot klimaendringar. I dette ligg også banken sin evne til å stille fornuftige berekftsrelaterte krav til kundar, og kunden og banken sin evne til å kunne følgje desse opp.

Klimarisiko er ikkje ein eigen isolert risiko, men ein risikofaktor som påverkar andre risikokategoriar. Av desse er kredittrisikoen pr i dag den viktigaste.

Klima – og naturrelaterte risikoar påverkar strategien, forretningsmodellen og den finansielle utviklinga til banken. Men påverknaden går også andre vegen, i form av at verksemda til banken kan påverke klima og natur.

10.2 Styring og kontroll

Gjennom den styrevedtekne strategien for 2022 er det å «Integrere berekraft i ryggmargen» framheva som eitt av tre område som blir særleg prioritert. Berekraft skal vere ein naturleg del av drifta til banken, uansett avdeling og region. Måleindikatorar og styringsmål for klimarisiko vil bli utvikla fortløpande.

Vurdering av berekraft er ein integrert del av kredittprosessen mot bedriftskundane i banken. Banken har teke i bruk modulen ESG og klimarisiko, som mellom anna skal avdekke klimarisiko i kredittprosessen. Utfylling av modulen resulterer i ein analyse av kunden. Målet er å bevisstgjere bedriftskundane på korleis dei blir påverka av klimaendringar, og påverke kundane til handlingar for å redusere risiko og eigne utslepp. Banken har som mål å vere ei verksemd som bidreg til omstilling til eit meir klimavennleg og berekraftig samfunn.

Berekraftområdet er eit felt i rask utvikling, og der bankane gjer tilpassingar i drifta, vurderingane og rutinane sine for å sikre ansvarlege investeringar sett i eit berekraftperspektiv. I kredittstrategien for 2022 er det slått fast at manglande tiltak med

omsyn til ESG som aukar banken sin tapsrisiko, skal medføre auka pris, redusert løpetid på lån eller avslag på finansiering.

Banken har i berekraftsrapporteringa for 2021 rapportert etter GRI-prinsippet, som viser korleis banken har innretta seg for å bidra til omstilling til eit meir klimavennleg og berekraftig samfunn. GRI-rapporten er eit vedlegg til årsrapporten til banken, og vi viser til årsrapporten for meir informasjon om dette. Banken tilsette i 2021 ein person som berekraftansvarleg i heil stilling, og det er også oppretta ei berekraftsgruppe som rapporterer direkte til konsernleiinga.

Enn så lenge er det ikkje bankar som er pålagde kapitalkrav knytt til berekraft. Dette kan endre seg i løpet av kort tid, og det er signalisert at det vil bli utarbeidd metodar for å berekne kapitalavsetningar til ESG-risiko.

11 Andre risikotypar

I tillegg til risikoane som er skildra i kapitla 4 til 10, er også banken utsett for andre risikoar som eigarrisiko, konsentrasjonsrisiko og forretningsrisiko. Vi ser også døme på at risikoar tek nye former som følgje av samfunnsutviklinga, og særleg den teknologiske utviklinga. Cyber-risiko og kvitvaskingsrisiko er døme på slike risikoar.

11.1 Cyber-risiko

11.1.1 Definisjon

Cyber-risiko er risiko for tap som skuldast enten svikt i teknisk infrastruktur eller bruken av teknologi i bedrifta.

11.1.2 Styring og kontroll

Finanstilsynet si årlege ROS-analyse viser at omfanget av digital kriminalitet aukar. Analysen påpeikar også at finansføretaka har utvikla systema sine for overvaking, og at cyber-angrepa ofte blir avverja før dei får alvorlege konsekvensar. Kunnskapen i finansnæringa om digital kriminalitet og forståinga for det aktuelle trussel- og risikobildet har også auka, mellom anna som eit resultat av god samhandling mellom ulike aktørar i næringa. Svake punkt i føretaka sitt forsvarsverk mot digital kriminalitet, informasjonsslekkasje, i tillegg til IKT-drift, er dei mest sentrale truslane knytt til IKT-bruk.

Sparebanken Sogn og Fjordane tek truslane som cyber-risikoen medfører, på største alvor, og arbeider systematisk med å gjere grep og investeringar som reduserer faren for cyberangrep. Det er dei siste åra gjennomført fleire penetrasjonstestar mot banken sine system, og det er gitt omfattande opplæring til heile organisasjonen om korleis ein kan redusere faren for ulike typar cyber-kriminalitet.

Også for dette området er det viktig for banken å bygge ein kunnskap og bevisstheit om, og kultur for, å forstå kva vi kan bli utsette for og kva metodar som blir brukte. Vidare har banken eit sjølvstendig ansvar der vi må kjøpe tenester og leveransar av andre. Dette ansvaret kjem tydeleg fram gjennom oppdatert utkontrakteringsregelverk gjeldande frå 01.01.2022. Dette set tydelege krav til bankane om å ha strukturerte oversikter over

leverandører og system, oppdatert avtaleverk som støtter opp under krav, og gode interne prosesser i førekant av system- eller tenestekjøp, og oppfølging av løpende leveranser.

Det er ikke utvikla metodar for kapitalavsetning knytt til cyber-risiko, men det kan truleg kome krav om avsetningar til denne risikoen i framtida.

11.2 Kvitvaskingsrisiko

11.2.1 Definisjon

Kvitvasking er handlingar som på ulike måtar sikrar utbyttet frå ulovlege handlingar ved å skjule kvar utbyttet blir av eller kven som rår over det, eller ved å tilsløre opphavet til inntekter eller egedelar.

11.2.2 Styring og kontroll

Banken har pr i dag ca. 10 årsverk som arbeider heiltid innanfor AHV-området. I tillegg er det gitt omfattande opplæring innanfor fagfeltet til resten av organisasjonen og styret. Fokuset har vore særleg retta mot kunderetta stillingar på kredittområdet og på privatmarknadsområdet generelt.

Bankar generelt er gjennom tenestespekteret sitt vurdert å ha høg risiko for kvitvasking. Risikoen kan reduserast gjennom val av produkt, tenester, kundar og kundeaktivitetar, og også gode styrings- og kontrollsystem, rutineverk og opplæringstiltak er avgjerande for å dempe kvitvaskingsrisikoen.

Sparebanken Sogn og Fjordane sitt arbeid mot kvitvasking er forankra i gjeldande lover og forskrifter. Banken har eit omfattande rammeverk av styringsdokument som policyar, retningslinjer og rutinar. I kombinasjon med grundig opplæring skal desse dokumenta sikre etterleving av lovkrav og bidra til å forhindre at banken blir brukt til kvitvasking og andre former for økonomisk kriminalitet. Basert på ei minst årleg risikoanalyse og ei risikobasert tilnærming er det implementert tiltak for utvikling og styring av arbeidet.

Sparebanken Sogn og Fjordane har i all hovudsak bedriftskundar som høyrer heime i gamle Sogn og Fjordane fylke. I privatmarknaden har banken kundar over heile landet, men med storparten av kundemassen i Vestland fylke. Stort innslag av langsiktige kundeforhold og god produktbreidde er med å sikre god kunnskap om kundane, og legge eit godt grunnlag for å handtere kvitvaskingsrisikoen. Det er avgjerande at heile organisasjonen har god kunnskap om krava i kvitvaskingslova og eit sterkt fokus på etterleving. Ved gjennomføring av kundetiltak skal tilsette ha profesjonell skepsis til informasjon og dokumentasjon frå kundar og vere merksame på indikatorar på kvitvasking og terrorfinansiering. På same tid skal innhenting av informasjon balanserast mot avsløringsforbodet.

12 Krisehandtering – beredskap og gjenoppretting

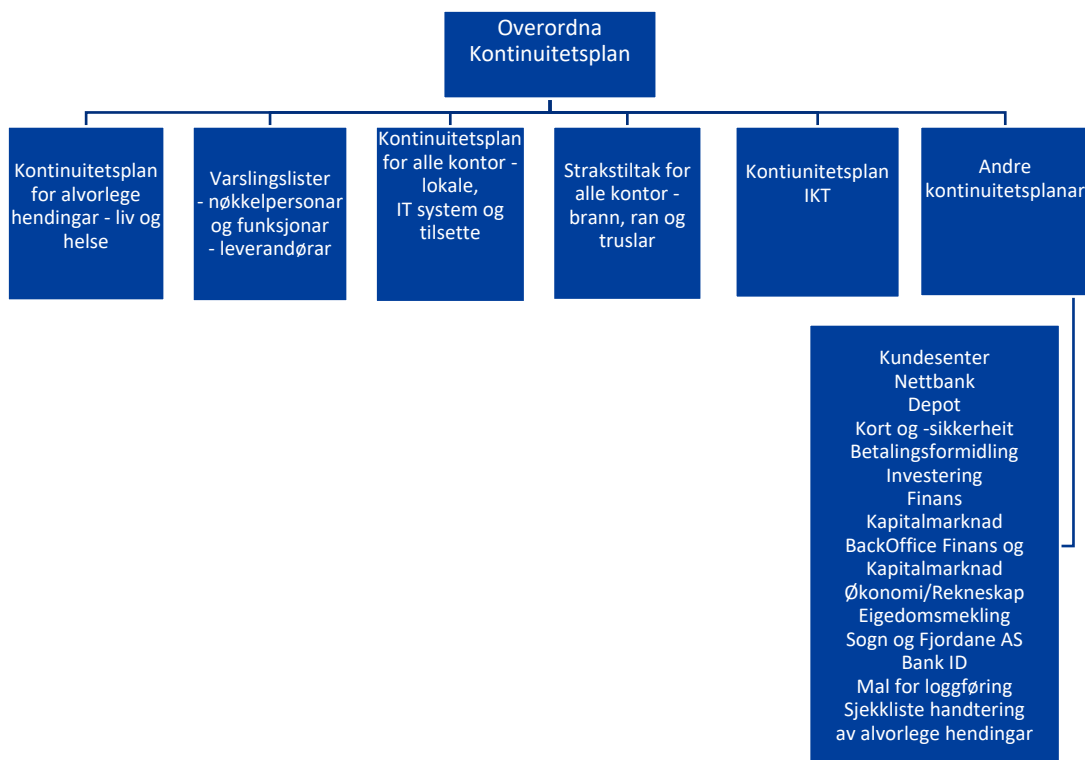
12.1 Kontinuitetsplanar

Kontinuitetsplanverket består at ein overordna kontinuitetsplan med tilhøyrande underordna kontinuitetsplanar på ulike verksemdsområde. Vi viser til figur under.

Formålet med planen er å skissere korleis banken skal handtere uventa brot i forretningsprosessane. Planen omhandlar aktivitetar som skal utførast om banken ikkje har tilgang til faste lokale eller IT fagsystem, og om enkeltavdelingar brått er utan fleire av dei tilsette.

Dette dekker dei fleste hendingar som for eksempel alvorlege ulukker på arbeidsplassen, brann, ran, straumbrot, brot på datalinjer, driftsstans ved TietoEvry, Nets m.m.

Planen inneheld både overordna og sentrale tiltak og planar ned på fleire ulike fagområde. Den inneheld også overordna tiltak og planar for regionkontor, bankfilial og rådgjevingskontor.

Figur 9 – Oversikt over kontinuitetsplanar

Den overordna kontinuitetsplanen inneheld definisjonar av kva som er alvorlege hendingar. Dersom ei hending blir definert innanfor planverket, blir det sett ein krisestab. Dei vurderer krisesituasjonen og kan knyte til seg fagpersonell på ulike område alt etter scenarioet i hendinga og kva kompetanse ein ser som naudsynt. Dette kan også vere personar og instansar utanom banken.

Planane blir reviderte årleg, eller oftare ved organisatoriske endringar. Overordna kontinuitetsplan blir testa årleg, seinast i november / desember 2021.

12.2 Gjenopprettingsplan

I tillegg til kontinuitetsplanane utarbeider banken årleg ein gjenopprettingsplan, i tråd med krava i finansforetaksloven. Gjenopprettingsplanen viser kva for tiltak banken kan setje i verk for å gjenopprette den finansielle stillinga si etter at denne har blitt betydeleg svekka.

Strukturen og innhaldet i planen byggjer på retningslinjer gitt som del av krisehandteringsdirektivet BRRD. Dette direktivet vart iverksett i Norge frå 1. januar 2019.

Planen gir ei oversikt over kva indikatorar som blir overvaka for å definere når det er aktuelt å setje i verk gjenopprettingstiltak. Desse indikatorane er også viktige å følgje opp i den daglege risikostyringa, for å kunne ta avgjerder og gjere handlingar før banken kjem i ein vanskeleg situasjon.

I gjennomføringa av gjenopprettingstiltak er det mange avdelingar og organ i banken som blir involverte. Planen gir ei oversikt over ansvarsfordeling og over oppgåver som dei ulike avdelingane og organa skal gjere. Det er også laga ein plan for intern og ekstern kommunikasjon som del av gjenopprettingsplanen.

Ein viktig del av planen er å definere ulike tiltak som kan gjenopprette soliditet og likviditet i ein krevjande situasjon, og å vurdere kor effektive dei ulike tiltaka er med tanke på dette føremålet. Det er også gjort vurderingar rundt realismen i tiltaka, kor lang tid det vil ta å gjennomføre dei og når dei vil få effekt.

Gjennom ulike scenario, som omfattar alvorlege bankspesifikke og systemmessige hendingar, testar ein om tiltaka som er definerte, vil vere eigna til å ta banken tilbake til eit nivå der tilliten blant kundar og i finansmarknaden er gjenoppretta, og banken kan drivast vidare som normalt.